

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ
ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗΣ
ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑΣ

HELLENIC
COPYRIGHT
ORGANIZATION

MINISTRY OF CULTURE & SPORTS

opi.gr

ΒΑΣΙΚΟΣ ΟΔΗΓΟΣ
ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗ ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑ

Εισαγωγή

Η πνευματική ιδιοκτησία αποτελεί πυλώνα της έκφρασης και της δημιουργικότητας, καθώς αποτελεί το νομοθετικό εργαλείο στη βάση του οποίου 'χτίζεται' ο πολιτισμός μας, διαμορφώνοντας έτσι την εθνική και κοινή μας ταυτότητα, ενώ παράλληλα έχει εξαιρετικά σημαντικές κοινωνικές και οικονομικές προεκτάσεις.

Ο παρών επικαιροποιημένος Οδηγός αποτελεί μέρος μιας σειράς ενημερωτικών Οδηγών του Οργανισμού Πνευματικής Ιδιοκτησίας (ΟΠΙ) στο πλαίσιο της διαρκούς προσπάθειάς του για τη διάδοση των αρχών της πνευματικής ιδιοκτησίας και της καλλιέργειας του σεβασμού στα έργα των δημιουργών και τις συμβολές των δικαιούχων συγγενικών δικαιωμάτων. Συνιστά μια πρακτική εισαγωγή στην πνευματική ιδιοκτησία και τα συγγενικά δικαιώματα ιδίως για όσους δεν είναι εξοικειωμένοι με το εν λόγω δίκαιο. Επεξηγεί σε απλή και κατανοητή γλώσσα τις βασικές αρχές που διέπουν το δίκαιο της πνευματικής ιδιοκτησίας.

Ο Οδηγός αναφέρει τα έργα, τα οποία προστατεύονται με δικαίωμα πνευματικής ιδιοκτησίας, εξηγεί το περιεχόμενο του δικαιώματος και περιγράφει τις διαφορετικές κατηγορίες εξουσιών που απορρέουν από αυτό. Απαντά σε ερωτήματα σχετικά με τη διάρκεια και τη μεταβίβαση των δικαιωμάτων και αναφέρει τις εξαιρέσεις που προβλέπει ο νόμος στη βάση των οποίων επιτρέπονται ορισμένες χρήσεις χωρίς προηγούμενη άδεια. Τέλος, αναφέρει τους τρόπους με τους οποίους ο δημιουργός ή ο δικαιούχος μπορεί να προστατευτεί σε περίπτωση προσβολής του δικαιώματος πνευματικής ιδιοκτησίας και των συγγενικών δικαιωμάτων, και περιγράφει τη σχέση της νέας τεχνολογίας με το δίκαιο της πνευματικής ιδιοκτησίας.

Οργανισμός Πνευματικής Ιδιοκτησίας
Απρίλιος 2023

Η πνευματική ιδιοκτησία αποτελεί τμήμα της διανοητικής ιδιοκτησίας

Η διανοητική ιδιοκτησία (intellectual property) περιλαμβάνει την πνευματική ιδιοκτησία (copyright) και τη βιομηχανική ιδιοκτησία (industrial property). Βασική τους διάκριση, εκτός από το αντικείμενο προστασίας τους, είναι το γεγονός πως στη βιομηχανική ιδιοκτησία μπορούν να προστατευθούν (μεταξύ άλλων) οι ιδέες που παίρνουν τη μορφή νέων λύσεων σε τεχνικά προβλήματα, εφόσον είναι βιομηχανικά εφαρμόσιμες. Στην πνευματική ιδιοκτησία, αντίθετα, οι ιδέες δεν προστατεύονται, παρά μόνο η έκφρασή τους με ορισμένη μορφή, η οποία αποτελεί το αποτέλεσμα της προσωπικής πνευματικής εργασίας του δημιουργού, δηλαδή το έργο.

Ο όρος διανοητική ιδιοκτησία αναφέρεται γενικά σε όλα τα δημιουργήματα του ανθρώπινου πνεύματος (της διανοίας). Τα προϊόντα αυτά της διανοίας προστατεύονται μέσω του δίκαιου της διανοητικής ιδιοκτησίας, το οποίο αναγνωρίζει στους δημιουργούς των έργων αυτών δικαιώματα ιδιοκτησίας.

Ο ΟΠΙ είναι ο μόνος αρμόδιος φορέας στην Ελλάδα για τα ζητήματα πνευματικής ιδιοκτησίας και συγγενικών δικαιωμάτων, ενώ για τα δικαιώματα βιομηχανικής ιδιοκτησίας αρμόδιος είναι ο Οργανισμός Βιομηχανικής Ιδιοκτησίας (οβι. gr). Ενδεικτικά, ο ΟΠΙ μεριμνά για την εφαρμογή της σχετικής νομοθεσίας, εποπτεύει τους φορείς συλλογικής διαχείρισης που λειτουργούν και δραστηριοποιούνται στην ελληνική επικράτεια, ασκεί νομοπαρασκευαστικό έργο και εκπροσωπεί τη χώρα μας στα όργανα της Ευρωπαϊκής Ένωσης αλλά και σε διεθνείς οργανισμούς. Επιπλέον, ο ΟΠΙ παρέχει υπηρεσίες

ΤΙ ΕΙΝΑΙ Η ΔΙΑΝΟΗΤΙΚΗ ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑ;

Ο όρος διανοητική ιδιοκτησία αναφέρεται σε όλα τα δημιουργήματα του ανθρώπινου πνεύματος.
Η διανοητική ιδιοκτησία περιλαμβάνει τα παρακάτω:

ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗ ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑ

1. Εμπορικά σήματα
2. Διπλώματα ευρεσιτεχνίας
3. Βιομηχανικά σχέδια ή

ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗ ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑ

1. Δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας
2. Συγγενικά δικαιώματα

ΤΙ ΕΙΝΑΙ Η ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗ ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑ;

Πνευματική ιδιοκτησία είναι το δικαίωμα που έχει ο δημιουργός ενός έργου του πνεύματος πάνω σε αυτό, δηλαδή το δικαίωμα που του δίνει τη δυνατότητα να ελέγχει τη χρήση του έργου του.

ΤΙ ΕΙΝΑΙ ΤΑ ΣΥΓΓΕΝΙΚΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ;

Τα συγγενικά δικαιώματα είναι δικαιώματα που δίνουν προστασία στα πρόσωπα εκείνα (φυσικά ή νομικά), που συνεισφέρουν στην εμπορική παραγωγή, στην ερμηνεία, στην εκτέλεση και διάθεση των έργων είτε παρουσιάζοντάς τα στο κοινό είτε επενδύοντας οικονομικά στην εκμετάλλευση και διάδοσή τους.

μάθετε περισσότερα στο

opi.gr

Σχηματική απεικόνιση της διανοητικής ιδιοκτησίας

χρονοσήμανσης (απόκτησης βεβαίας χρονολογίας για έργα και αντικείμενα προστασίας), πραγματοποιεί διαβουλεύσεις, παρέχει πληροφορίες στο κοινό, διοργανώνει και συμμετέχει σε συνέδρια, σεμινάρια και άλλες σχετικές επιστημονικές εκδηλώσεις, ενώ έχει δημιουργήσει εκπαιδευτικά προγράμματα για την πρωτοβάθμια και τη δευτεροβάθμια εκπαίδευση.

Τί είναι πνευματική ιδιοκτησία;

Με τον όρο 'πνευματική ιδιοκτησία' χαρακτηρίζεται το δικαίωμα που έχει ο δημιουργός ενός έργου του πνεύματος πάνω σε αυτό, δηλαδή το δικαίωμα που του δίνει τη δυνατότητα να ελέγχει τη χρήση του έργου του. Πνευματική ιδιοκτησία ονομάζεται, επίσης, το σύνολο των κανόνων που ρυθμίζουν το δικαίωμα αυτό και που αποσκοπούν στην προστασία των δημιουργών και των δικαιούχων συγγενικών δικαιωμάτων.

Βασικός νόμος που διέπει το δίκαιο της πνευματικής ιδιοκτησίας είναι ο ν. 2121/1993 για την «Πνευματική Ιδιοκτησία, συγγενικά δικαιώματα και άλλα πολιτιστικά θέματα» (Α' 25), όπως έχει τροποποιηθεί και ισχύει.

Το πλήρες κείμενο του νόμου είναι διαθέσιμο στο ori.gr στην κατηγορία Βιβλιοθήκη.

Γιατί είναι σημαντική η πνευματική ιδιοκτησία;

Η σημασία της πνευματικής ιδιοκτησίας εναπόκειται στην προστασία του αποτελέσματος της ανθρώπινης δημιουργικότητας, το οποίο αποδίδεται με μία ορισμένη μορφή έκφρασης. Η μορφή αυτή έκφρασης, όπως αποτυπώνεται (είτε

σε υλική είτε σε άυλη μορφή), αποτελεί έργο του πνεύματος. Μέσω των έργων του πνεύματος εκφραζόμαστε, κατανοούμε, γνωρίζουμε, μαθαίνουμε, αισθανόμαστε, επικοινωνούμε, ενώ μπορεί να ασκούμε και επιχειρηματική ή γενικά οικονομική δραστηριότητα.

Η προστασία των έργων και των δημιουργικών συμβολών συνεπάγεται, στην ουσία, την προστασία των δημιουργών και γενικά των δικαιούχων, τον σεβασμό και την αναγνώριση των πνευματικών τους δημιουργημάτων και την εξασφάλιση κινήτρων (τόσο οικονομικών όσο και ηθικών) με σκοπό να διασφαλιστεί η περαιτέρω δημιουργία.

Η δημιουργία και η διασφάλιση των έργων και των συμβολών προωθεί τον πολιτισμό και την πολιτιστική ποικιλομορφία και ανάπτυξη, και εξασφαλίζει ότι οι δημιουργοί και οι δικαιούχοι δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας και συγγενικών δικαιωμάτων συμβάλλουν στον πολιτισμό χωρίς εξαρτήσεις και περιορισμούς λαμβάνοντας την ανταμοιβή (οικονομική και ηθική) που δικαιούνται.

Η πνευματική ιδιοκτησία δεν διασφαλίζει μόνο τα αναφαίρετα συμφέροντα των δημιουργών και δικαιούχων αλλά και της κοινωνίας γενικότερα και της πολιτιστικής και οικονομικής ανάπτυξης σε εθνικό, ενωσιακό και διεθνές επίπεδο.

Η προστασία της πνευματικής ιδιοκτησίας αποτελεί, τέλος, βασικό ανθρώπινο δικαίωμα (δεδομένου ότι αποτελεί μέρος του δικαιώματος στην ιδιοκτησία) και απολαμβάνει συνταγματικής προστασίας (άρθρο 5 παρ. 1 και 3 και άρθρο 17 παρ. 1 του Συντάγματος).

Τί ακριβώς όμως προστατεύει η πνευματική ιδιοκτησία;

Οτιδήποτε δημιουργεί κάποιος και πιο συγκεκριμένα κάθε πρωτότυπο πνευματικό δημιούργημα λόγου, τέχνης ή επιστήμης που εκφράζεται με οποιαδήποτε μορφή, προστατεύεται. Με άλλα λόγια κάθε έργο προστατεύεται, εφόσον είναι πρωτότυπο.

Έργα θεωρούνται ιδίως:

- τα **γραπτά** έργα (μυθιστορήματα, χρονογραφήματα, ποιήματα, παραμύθια, σενάρια, στίχοι τραγουδιών, επιστημονικά συγγράμματα κ.ά.),
- τα **προφορικά κείμενα** (π.χ. διαλέξεις, κηρύγματα κ.ά.),
- οι **μουσικές συνθέσεις**,
- τα **θεατρικά έργα**,
- οι **χορογραφίες** και οι **παντομίμες**,
- τα **οπτικοακουστικά** έργα (ταινίες, ντοκιμαντέρ, βιντεοκλίπ, κινούμενα σχέδια κ.ά.),
- τα έργα των **εικαστικών** αλλά και των **εφαρμοσμένων τεχνών** (σχέδια, πίνακες ζωγραφικής, γλυπτά, χαρακτικά, λιθογραφίες, σχέδια κοσμημάτων και επίπλων, οι δημιουργίες μόδας κ.ά.),
- τα **αρχιτεκτονικά έργα**,
- οι **φωτογραφίες**,
- οι **εικονογραφήσεις**,
- οι **χάρτες**,
- τα **τρισδιάστατα έργα**, που αναφέρονται στη **γεωγραφία**, την **τοπογραφία**, την **αρχιτεκτονική**,
- οι **μεταφράσεις**,
- οι **διασκευές**, όπως για παράδειγμα η διασκευή ενός κλασικού θεατρικού έργου σε παιδικό,
- οι **προσαρμογές** και οι **άλλες μετατροπές έργων** ή

- εκφράσεων της λαϊκής παράδοσης,**
- οι **συλλογές έργων ή συλλογές εκφράσεων της λαϊκής παράδοσης ή απλών γεγονότων και στοιχείων**, όπως οι εγκυκλοπαίδειες, οι ανθολογίες κ.ά.,
 - οι **βάσεις δεδομένων**, όπως για παράδειγμα μια ψηφιακή εφημερίδα στο διαδίκτυο,
 - τα **προγράμματα ηλεκτρονικών υπολογιστών (η/υ)** και
 - τα **ψηφιακά αρχεία σχεδιασμού με τη βοήθεια η/υ, εφόσον περιλαμβάνουν πηγαίο κώδικα.**

Η παράθεση των έργων στον νόμο είναι ενδεικτική.

Για να υπάρχει, συνεπώς, προστασία σύμφωνα με το δίκαιο της πνευματικής ιδιοκτησίας πρέπει να υφίσταται έργο. Οι ιδέες, ως ιδέες, δεν προστατεύονται, καθώς στόχος είναι να διασφαλιστεί η ελεύθερη κυκλοφορία τους για την προώθηση της περαιτέρω δημιουργίας, της εξέλιξης και της προόδου και να προστατευθεί μόνο η συγκεκριμένη μορφοποίηση αυτών. Για παράδειγμα, η ιδέα μελοποίησης κάποιων παραδοσιακών μύθων δεν προστατεύεται. Μία συγκεκριμένη, όμως, μελοποίηση συγκεκριμένων μύθων αποτελεί αντικείμενο του δικαιώματος πνευματικής ιδιοκτησίας. Περαιτέρω, μια επιχειρηματική ιδέα, όσο καινοτόμος και προσοδοφόρα και αν είναι, δεν μπορεί να αποτελέσει έργο και να προστατευθεί βάσει του δικαίου της πνευματικής ιδιοκτησίας.

Μοναδικό κριτήριο για να προστατευθεί ένα έργο σύμφωνα με το δίκαιο της πνευματικής ιδιοκτησίας είναι η πρωτοτυπία του. Η έννοια της 'πρωτοτυπίας' δεν ορίζεται ούτε στον εθνικό νόμο, ούτε στην ενωσιακή ή διεθνή νομοθεσία. Ως εκ τούτου, η εν λόγω έννοια έχει διαμορφωθεί με βάση τη θεωρία και ιδίως τη σχετική νομολογία. Με βάση τις δικαστικές αποφάσεις της χώρας μας είχε επικρατήσει το κριτήριο της στατιστικής μοναδικότητας, σύμφωνα με το οποίο ένα έργο είναι

πρωτότυπο όταν υπό τις ίδιες ακριβώς συνθήκες και στόχους, κανένας άλλος δημιουργός, κατά λογική πιθανολόγηση, δεν θα ήταν σε θέση να δημιουργήσει όμοιο έργο. Το έργο θα πρέπει να παρουσιάζει μια ιδιαίτερη ατομικότητα, που συνδέεται με την προσωπικότητα του δημιουργού. Με βάση τη διαμόρφωση του κριτηρίου από το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, πλέον ένα έργο είναι πρωτότυπο όταν αποτελεί το αποτέλεσμα της προσωπικής πνευματικής εργασίας του δημιουργού του. Θα πρέπει ο δημιουργός να έχει πραγματοποιήσει ελεύθερες και δημιουργικές επιλογές και το έργο να φέρει το προσωπικό του 'άγγιγμα'. Η απονομή της προστασίας δεν εξαρτάται από την εφαρμογή κανενός άλλου κριτηρίου.

Τί άλλο όμως **δεν προστατεύεται** από την πνευματική ιδιοκτησία εκτός από τις ιδέες και τα μη πρωτότυπα έργα;

Δεν προστατεύονται:

- οι νόμοι,
- οι **δικαστικές αποφάσεις**,
- τα **διοικητικά έγγραφα**,
- οι **εκφράσεις της λαϊκής παράδοσης** (π.χ. παραδοσιακά ποιήματα και τραγούδια, γνωμικά, παροιμίες και δημοτικοί χοροί),
- οι **ειδήσεις** και τα **απλά γεγονότα**,
- οι **μαθηματικοί τύποι**,
- οι **διαδικασίες** και οι **μέθοδοι**,
- τα έργα των οποίων η **προστασία της διάρκειας της πνευματικής ιδιοκτησίας έχει λήξει**.

Όλα αυτά δεν προστατεύονται αυτοτελώς, αν υποστούν, όμως, μια δημιουργική επεξεργασία, όπως για παράδειγμα, μια διασκευή παραδοσιακών τραγουδιών ή μια συλλογή νόμων, μπορεί να προστατευθούν με δικαίωμα πνευματικής ιδιοκτησίας, εφόσον πληρούνται το κριτήριο της πρωτοτυπίας.

Επίσης, **δεν προστατεύεται με δικαίωμα πνευματικής ιδιοκτησίας ή συγγενικό δικαίωμα το υλικό (έργο) που προκύπτει από την αναπαραγωγή ενός έργου εικαστικών τεχνών που έχει καταστεί κοινό κτήμα**, όπως, για παράδειγμα, η φωτογραφία ενός ζωγραφικού πίνακα, η διάρκεια του οποίου προστασίας έχει λήξει.

Ωστόσο, εάν το υλικό αυτό αποτελεί πρωτότυπο πνευματικό δημιούργημα, τότε αυτό αποτελεί αντικείμενο προστασίας. Η εν λόγω ρύθμιση τελεί υπό την επιφύλαξη των όρων που θέτει ο Κώδικας νομοθεσίας για την προστασία των αρχαιοτήτων και εν γένει της πολιτιστικής κληρονομιάς (ν. 4858/2021).

Σημαντική επισήμανση:

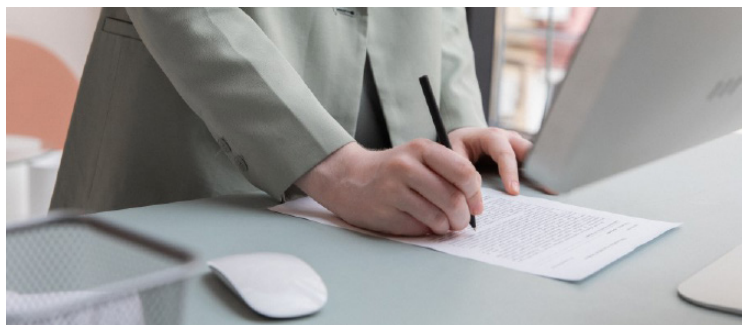
Η προστασία της πνευματικής ιδιοκτησίας πάνω σε ένα πνευματικό έργο υφίσταται ανεξάρτητα από τον προορισμό του, την αισθητική ή καλλιτεχνική αξία του έργου, ακόμη και ανεξάρτητα από τον παράνομο ή ανήθικο χαρακτήρα του. Συνεπώς, ακόμη και έργα αμφιβόλου αισθητικής ή για παράδειγμα τα graffiti μπορούν να προστατευθούν με δικαίωμα πνευματικής ιδιοκτησίας.

Διάρκεια του δικαιώματος πνευματικής ιδιοκτησίας

Η προστασία της πνευματικής ιδιοκτησίας δεν κρατάει για πάντα. Η προστασία διαρκεί καθ' όλη τη διάρκεια της ζωής του δημιουργού και 70 χρόνια μετά από τον θάνατό του, που υπολογίζονται από την 1η Ιανουαρίου του έτους, το οποίο έπεται του θανάτου του δημιουργού. Μετά την παρέλευση της εν λόγω διάρκειας, το έργο καθίσταται πλέον κοινό κτήμα (public domain) και καθένας είναι ελεύθερος να το χρησιμοποιεί, χωρίς να πρέπει να ζητήσει προηγουμένως άδεια και να καταβάλει αμοιβή. Ωστόσο, μετά τη λήξη της προστασίας το Δημόσιο, εκπροσωπούμενο από τον Υπουργό Πολιτισμού και Αθλητισμού, καθίσταται αρμόδιο για την άσκηση των ηθικών εξουσιών της αναγνώρισης της πατρότητας και της διατήρησης της ακεραιότητας του έργου, που έχει καταστεί κοινό κτήμα. Ο σκοπός αυτής της ρύθμισης είναι η αποτροπή της αλλοίωσης του εθνικού πολιτισμού, ιδίως όσον αφορά έργα υψηλού πολιτιστικού χαρακτήρα.

Η διάρκεια των συγγενικών δικαιωμάτων ορίζεται κατά κανόνα σε 50 χρόνια με αφητηρία το χρονικό σημείο διάθεσης (δημοσίευσης συνήθως) του έργου ή ορισμένα επιχειρησιακά

σημεία της παραγωγής του, εκτός από ορισμένες περιπτώσεις, όπου κι εκεί ισχύουν τα 70 χρόνια.

Μετά τον θάνατο του δημιουργού οι κληρονόμοι του ασκούν τόσο το περιουσιακό όσο και το ηθικό δικαίωμά του.

‘Κατοχυρώνεται’ το δικαίωμα πνευματικής ιδιοκτησίας;

Το δικαίωμα πνευματικής ιδιοκτησίας αποκτάται πρωτογενώς χωρίς διατυπώσεις. Η προστασία με δικαίωμα πνευματικής ιδιοκτησίας είναι αυτόματη, δηλαδή με τη δημιουργία και μόνο του έργου, χωρίς να απαιτείται πέραν του κριτηρίου της ύπαρξης της πρωτοτυπίας καμία τυπική ή άλλη διαδικασία. Από τη στιγμή που κάποιος δημιουργεί ένα πρωτότυπο έργο, απολαμβάνει αυτόματα όλα τα δικαιώματα που απορρέουν από την πνευματική ιδιοκτησία. Η απουσία τυπικών διαδικασιών οδηγεί ορισμένες φορές σε πρακτικές δυσκολίες, όπως αυτήν της εύρεσης αποδείξεων σχετικά με την ταυτότητα του δημιουργού και τη συγκεκριμένη χρονική στιγμή δημιουργίας του επίμαχου έργου.

Αυτό που ακολουθείται στην πράξη για να υφίσταται ένα τεκμήριο στα χέρια του δημιουργού σε περίπτωση αμφισβήτησης της πατρότητας του έργου ή του χρονικού σημείου δημιουργίας του είναι η εφαρμογή τριών εναλλακτικά πρακτικών. Ο δημιουργός μπορεί να απευθυνθεί σε συμβολαιογράφο, ο οποίος καταρτίζει μια πράξη κατάθεσης του έργου του. Εναλλακτικά μπορεί να αποστείλει συστημένη επιστολή στον εαυτό του ή σε τρίτον (συστήνεται η αποστολή δύο επιστολών) και να διατηρήσει τον φάκελο σφραγισμένο για την περίπτωση που χρειαστεί η επίκλησή του σε περίπτωση δικαστικής διένεξης, οπότε και θα ανοιχθεί

ο φάκελος στο δικαστήριο από τον δικαστή, ο οποίος και θα βεβαιώσει το περιεχόμενο του φακέλου, τον αποστολέα και την ημερομηνία αποστολής του. Η τρίτη πρακτική είναι η ηλεκτρονική χρονοσήμανση, μια υπηρεσία που παρέχει ο ΟΠΙ μέσω της ιστοσελίδας του timestamp.gr

Η υπηρεσία αυτή είναι διαθέσιμη για όλους τους δημιουργούς,

ανεξαρτήτως εάν είναι επαγγελματίες ή ερασιτέχνες και ανεξαρτήτως του είδους του έργου. Πρόκειται για μία φιλική προς τον χρήστη – δημιουργό διαδικασία απόκτησης βεβαίως χρονολογίας, η οποία ολοκληρώνεται γρήγορα και παρέχει το πιστοποιητικό χρονοσήμανσης μέσω ειδικού λογισμικού.

Οι πρακτικές αυτές δημιουργούν ένα μαχητό τεκμήριο υπέρ του προσώπου που προβαίνει σε οποιαδήποτε από αυτές, το οποίο επιδέχεται ανταπόδειξη. Μπορεί δηλαδή να αμφισβητηθεί και να ανατραπεί, εάν προσκομιστούν στο δικαστήριο στοιχεία που αποδεικνύουν το αντίθετο. Ωστόσο, πρόκειται για πρακτικές μεθόδους που συνιστούν χρήσιμο εργαλείο για τον δημιουργό για την επίρρωση του ισχυρισμού του.

Η κατάθεση έργων του λόγου στην Εθνική Βιβλιοθήκη (Ν. 4452/2017) δεν σχετίζεται με ζητήματα 'κατοχύρωσης' δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας. Μέσω της Εθνικής Βιβλιοθήκης αποκτώνται μόνο οι μοναδικοί αριθμοί ISBN (βιβλία, μονογραφίες κλπ.), ISSN (περιοδικές εκδόσεις) και ISMN (μουσικές εκδόσεις) που ακολουθούν τα έργα κατά την

εκδοτική τους πορεία και δημοσίευση.

Επίσης, η προσθήκη της ένδειξης © στα έργα πνευματικής ιδιοκτησίας δεν σχετίζεται με την απόκτηση του δικαιώματος αλλά λειτουργεί κυρίως για ενημερωτικούς και αποτρεπτικούς σκοπούς -ότι το έργο δηλαδή προστατεύεται και ότι συνεπώς απαγορεύεται η χρήση του από τρίτα πρόσωπα χωρίς προηγούμενη άδεια. Στην πράξη, η εν λόγω ένδειξη διευκολύνει τους δυνητικούς χρήστες έργων τρίτων να πληροφορηθούν ποιος είναι ο δικαιούχος των δικαιωμάτων επί του συγκεκριμένου έργου.

Ποιος είναι δικαιούχος του δικαιώματος πνευματικής ιδιοκτησίας;

Σύμφωνα με τα προηγούμενα, το δικαίωμα πνευματικής ιδιοκτησίας αποκτάται αυτόματα από τη στιγμή που λαμβάνει ένα πρωτότυπο πνευματικό δημιούργημα λόγου, τέχνης ή επιστήμης, μία ορισμένη μορφή. Η ολοκλήρωση του έργου είναι αδιάφορη για το δίκαιο της πνευματικής ιδιοκτησίας. Και τα ημιτελή έργα προστατεύονται. Μόνο όμως ο **δημιουργός, δηλαδή το φυσικό πρόσωπο που δημιούργησε το έργο**, είναι ο **δικαιούχος του δικαιώματος πνευματικής ιδιοκτησίας** και μπορεί να επικαλείται την προστασία του. Ο δημιουργός μπορεί στη συνέχεια να μεταβιβάσει τα δικαιώματά του (ΠΡΟΣΟΧΗ: μόνο το περιουσιακό και όχι το ηθικό δικαίωμα μεταβιβάζεται, βλ. παρακάτω), όπου και στην έκταση που αυτός κρίνει (σε άλλο φυσικό ή νομικό πρόσωπο).

Τις περισσότερες φορές είναι εύκολο να αναγνωρισθεί ο δημιουργός, καθώς αναφέρεται το όνομά του πάνω στο έργο, όπως για παράδειγμα στο εξώφυλλο ενός βιβλίου αναφέρεται ο συγγραφέας του ή ο πίνακας φέρει την υπογραφή του

ζωγράφου που τον δημιούργησε.

Είναι αρκετές και οι περιπτώσεις όπου για να δημιουργηθεί ένα έργο υπάρχει η συνεργασία περισσότερων προσώπων, καθένας από τους οποίους συνεισφέρει δημιουργικά. Ανάλογα με τον τρόπο που συμπράττουν τα φυσικά πρόσωπα, δημιουργούνται έργα συνεργασίας, συλλογικά ή σύνθετα έργα.

Στα έργα συνεργασίας, δύο ή περισσότεροι δημιουργοί συμπράττουν για τη δημιουργία του ίδιου έργου, στο οποίο τελικά είναι και συνδικαιούχοι του δικαιώματος πνευματικής ιδιοκτησίας κατά ίσα μέρη, όπως προβλέπει ο νόμος, εκτός αν συμφωνήθηκε κάτι διαφορετικό.

Αν περισσότεροι δημιουργοί συνεισφέρουν τις αυτοτελείς συμβολές τους προκειμένου να δημιουργηθεί ένα ενιαίο έργο υπό τη διεύθυνση και τον συντονισμό ενός προσώπου, τότε δημιουργείται ένα συλλογικό έργο, π.χ. οι διάφορες συλλογές. Στο συλλογικό έργο δικαιούχος είναι αυτός που το διευθύνει και το συντονίζει, ενώ ο καθένας από τους δημιουργούς είναι δικαιούχος σε σχέση με την αυτοτελή συμβολή του, εφόσον αυτή μπορεί να γίνει αντικείμενο χωριστής εκμετάλλευσης.

Τέλος, σύνθετο έργο υφίσταται όταν αυτό αποτελείται από έργα που έχουν δημιουργηθεί χωριστά, π.χ. το τραγούδι που αποτελείται από τη μουσική σύνθεση και τον στίχο. Στο σύνθετο έργο οι δημιουργοί των επιμέρους τμημάτων είναι ταυτόχρονα συνδικαιούχοι επί του κοινού σύνθετου έργου και ο καθένας δικαιούχος των δικαιωμάτων επί της αυτοτελούς συμβολής του, εφόσον αυτή είναι δεκτική χωριστής εκμετάλλευσης.

Τί περιλαμβάνει το δικαίωμα πνευματικής ιδιοκτησίας;

Η ουσία του δικαιώματος της πνευματικής ιδιοκτησίας είναι πως ο δικαιούχος του έχει τον πλήρη έλεγχο επί του έργου του. Συνεπώς, μπορεί αφενός να το χρησιμοποιήσει όπως θέλει και αφετέρου μπορεί να εμποδίσει κάθε τρίτο να προβεί σε οποιαδήποτε χρήση του έργου του χωρίς την προηγούμενη άδειά του. Αυτό συνίσταται αφενός στην οικονομική εκμετάλλευση που θα αποφέρει στον δημιουργό/δικαιούχο δικαιώματος πνευματικής ιδιοκτησίας ή συγγενικού δικαιώματος την ανταμοιβή που δικαιούται για το έργο ή τη συμβολή του και αφετέρου στην ηθική του ανταμοιβή. Ωστόσο, όπως και σε κάθε δίκαιο, επιδιώκεται η επίτευξη της δίκαιης ισορροπίας μεταξύ των δικαιούχων και του κοινωνικού συνόλου. Για τον λόγο αυτό προβλέπονται ειδικές εξαιρέσεις/περιορισμοί του δικαιώματος πνευματικής ιδιοκτησίας (βλ. παρακάτω).

Το δικαίωμα πνευματικής ιδιοκτησίας περιλαμβάνει δύο επί μέρους κατηγορίες δικαιωμάτων: το **περιουσιακό** και το **ηθικό δικαίωμα**, οι οποίες αναλύονται περαιτέρω σε ειδικότερες εξουσίες.

Το **περιουσιακό δικαίωμα** δίνει τη δυνατότητα στον δημιουργό/δικαιούχο να επωφεληθεί οικονομικά από την εκμετάλλευση του έργου του επιτρέποντας ή απαγορεύοντας τις ακόλουθες χρήσεις που συναρτώνται με τις εξουσίες του επί του έργου του.

Τί εξουσίες περιλαμβάνει το περιουσιακό δικαίωμα;

1. Την εξουσία **εγγραφής**, το δικαίωμα δηλαδή για την πρώτη ενσωμάτωση του έργου πάνω σε υλικό φορέα, που αποτελεί την απαραίτητη προϋπόθεση και βάση για την περαιτέρω αναπαραγωγή του (π.χ. το δικαίωμα να εγγραφεί μια μουσική σύνθεση σε ένα CD).
2. Την εξουσία **αναπαραγωγής**, δηλαδή την παραγωγή ενός ή περισσότερων αντιτύπων του (π.χ. φωτοτυπίες, εκτύπωση, αντιγραφή CD, αντιγραφή ζωγραφικών έργων, η φόρτωση (uploading) και το κατέβασμα (downloading) έργων στο διαδίκτυο, η αποθήκευση του έργου στον υπολογιστή του χρήστη).
3. Την εξουσία **δημιουργίας παράγωγου έργου**, δηλαδή τη μετάφραση, τη διασκευή, την προσαρμογή ή άλλη μετατροπή του έργου σε σχέση με τη δημόσια χρήση του. Συνεπώς, αν κάποιος μεταφράσει για ιδιωτική του χρήση ένα έργο, δεν χρειάζεται την άδεια του δημιουργού.
4. Την εξουσία **διανομής** που αφορά τη θέση σε κυκλοφορία αντιτύπων του έργου.
5. Την εξουσία **εισαγωγής** αντιτύπων του έργου που παρήχθησαν στο εξωτερικό.
6. Την εξουσία **εκμίσθωσης**. Η αγορά ενός αντιτύπου δεν δίνει το δικαίωμα στον κάτοχο να το εκμισθώνει χωρίς την άδεια του δημιουργού.

7. Τη **δημόσια εκτέλεση**, δηλαδή κάθε εκτέλεση του έργου που το κάνει προσιτό σε έναν κύκλο ανθρώπων ευρύτερο από τον στενό κύκλο της οικογένειας του χρήστη και το άμεσο κοινωνικό του περιβάλλον, όπως για παράδειγμα η χρήση μουσικών έργων σε καταστήματα, εστιατόρια και άλλους δημόσιους χώρους.
8. Την εξουσία **ραδιοτηλεοπτικής μετάδοσης**.
9. Την εξουσία **παρουσίασης στο κοινό** ενσυρμάτως, ασυρμάτως ή με οποιονδήποτε άλλο τρόπο (μετάδοση του έργου μέσω διαδικτύου).

Το περιουσιακό δικαίωμα περιλαμβάνει και το **δικαίωμα παρακολούθησης**. Το δικαίωμα αυτό αφορά σε κάθε μεταπώληση πρωτότυπου έργου τέχνης, εκτός από αυτή ανάμεσα σε ιδιώτες, και συνίσταται σε ένα ποσοστό επί του εκάστοτε τιμήματος. Το ποσοστό αυτό καταβάλλεται από τον πωλητή στον δημιουργό ή στους κληρονόμους του. Σκοπός του δικαιώματος είναι να λειτουργήσει εξισορροπητικά σε συνάρτηση, για παράδειγμα, με την περίπτωση που ένα έργο εικαστικών τεχνών πωλήθηκε αρχικά σε χαμηλή τιμή και στη συνέχεια προκύψει αναγνώριση του δημιουργού και ο μεταπωλητής του ίδιου έργου αποκομίζει υπέρογκα κέρδη, χωρίς να μπορεί ο δημιουργός ή οι κληρονόμοι του να επωφεληθούν αντίστοιχα.

Στην περίπτωση που κάποιος πραγματοποιεί κάποια από τις προαναφερθείσες ενέργειες χωρίς την άδεια του δημιουργού/δικαιούχου, προσβάλλει το περιουσιακό του δικαίωμα.

Το ηθικό δικαίωμα

Ο δημιουργός εκτός από το περιουσιακό δικαίωμα έχει και το ηθικό δικαίωμα, το οποίο αποδίδει την ιδιαίτερη φύση του δικαίου της πνευματικής ιδιοκτησίας, καθώς αποτυπώνει την προσωπική σχέση, τον προσωπικό δεσμό που συνδέει τον δημιουργό με το έργο του.

Το ηθικό δικαίωμα περιλαμβάνει:

1. Την **εξουσία δημοσίευσης**, δηλαδή τη δυνατότητα του δημιουργού να αποφασίζει εάν, πώς, πότε και πού το έργο θα καταστεί προσιτό στο κοινό.
2. Την **εξουσία αναγνώρισης της πατρότητας**. Σύμφωνα με αυτήν ο δημιουργός μπορεί να απαιτεί να αναφέρεται το όνομά του στα αντίτυπα του έργου του με εμφανή τρόπο, καθώς και σε κάθε δημόσια χρήση του, όποτε αυτό είναι εφικτό από τις περιστάσεις. Περιλαμβάνει ακόμη το δικαίωμά του να κρατάει την ανωνυμία του ή να χρησιμοποιεί ψευδώνυμο.
3. Την **εξουσία διατήρησης της ακεραιότητας** του έργου, δηλαδή μπορεί ο δημιουργός να απαγορεύει οποιαδήποτε παραμόρφωση, περικοπή ή άλλη τροποποίηση του έργου του.
4. Την **εξουσία προσπέλασης**, δηλαδή το δικαίωμα να έχει ο δημιουργός πρόσβαση στο έργο του, ακόμη και αν το περιουσιακό δικαίωμα ή η κυριότητα του υλικού φορέα που το ενσωματώνει (π.χ. ο ζωγραφικός πίνακας) ανήκει σε τρίτον. Στην περίπτωση αυτή η προσπέλαση πρέπει να πραγματοποιείται κατά τρόπο που προκαλεί τη μικρότερη δυνατή όχληση στον δικαιούχο. Για παράδειγμα, όταν ένας ζωγράφος μεταβιβάσει την κυριότητα ενός πίνακά του (ως αντικειμένου), μπορεί σε ένα μεταγενέστερο χρονικό σημείο να ζητήσει από τον ιδιοκτήτη του πίνακα να τον αφήσει να τον δει για να μπορέσει να θυμηθεί

κάποια λεπτομέρεια που ίσως του είναι χρήσιμη για κάποιο άλλο έργο που θέλει να δημιουργήσει.

5. Την **εξουσία υπαναχώρησης**, η οποία δίνει τη δυνατότητα στον δημιουργό να υπαναχωρήσει από συμβάσεις μεταβίβασης ή εκμετάλλευσης έργων λόγου ή επιστήμης, εφόσον είναι αναγκαίο για την προστασία της προσωπικότητάς του εξαιτίας μεταβολής στις πεποιθήσεις του ή στις περιστάσεις. Η εξουσία αυτή προϋποθέτει την προηγούμενη καταβολή αποζημίωσης στον αντισυμβαλλόμενο για τη θετική του ζημία.

Η ιδιαιτερότητα του ηθικού δικαιώματος έγκειται όχι μόνο στο ότι είναι **ανεξάρτητο από το περιουσιακό** αλλά και στο ότι **δεν μεταβιβάζεται μεταξύ ζώντων. Μετά τον θάνατο, ωστόσο, του δημιουργού/δικαιούχου οι κληρονόμοι του ασκούν το ηθικό δικαίωμα σύμφωνα με τη βούληση του δημιουργού, εφόσον αυτή είχε εκφραστεί ρητά ή σε κάθε περίπτωση προς τον σκοπό της διασφάλισής του.** Το δικαίωμα αυτό δεν πρέπει να ασκείται καταχρηστικά και ενάντια στον σκοπό της σύμβασης, δηλαδή εάν έχει συναφθεί σύμβαση, για παράδειγμα, με την οποία επιτρέπεται η διασκευή ενός έργου του λόγου, ο δημιουργός δεν μπορεί εκ των υστέρων να επικαλεστεί ότι παραβιάστηκε το ηθικό του δικαίωμα και εν προκειμένω η εξουσία της διατήρησης της ακεραιότητας του έργου.

Εξαιρέσεις / Περιορισμοί

Σε ορισμένες ειδικές περιπτώσεις δεν απαιτείται η προηγούμενη λήψη άδειας και η καταβολή αμοιβής του δημιουργού/δικαιούχου για τη νόμιμη χρήση του έργου του. Ο νόμος προβλέπει ορισμένες ρητές εξαιρέσεις (περιορισμούς) του περιουσιακού δικαιώματος υπέρ της ιδιωτικής αναπαραγωγής, της τέχνης, της διατήρησης των έργων ή άλλων αντικειμένων προστασίας, της εκπαίδευσης, της επιστημονικής έρευνας, της εξόρυξης κειμένων και δεδομένων, του δημοσίου δανεισμού, καθώς και για χάρη του δημοσίου συμφέροντος. Σύμφωνα με τον νόμο 2121/1993 (4ο κεφάλαιο, α. 18-28Γ) επιτρέπεται η χρήση έργων και αντικειμένων προστασίας για ορισμένους ρητά αναφερόμενους λόγους και σκοπούς και υπό τις αυστηρές προϋποθέσεις που ο νόμος θέτει, χωρίς να απαιτείται η άδεια του δημιουργού. Αυτοί είναι οι παρακάτω:

1. **Παράθεση σύντομων αποσπασμάτων** για υποστήριξη γνώμης ή άσκηση κριτικής (άρθρο 19 ν. 2121/1993),
2. Αναπαραγωγή έργων σε **εκπαιδευτικά σχολικά βιβλία και ανθολογίες** (άρθρο 20),
3. Χρήση για **διδασκαλία** (άρθρο 21),
4. **Αναπαραγωγή έργων ή άλλων αντικειμένων προστασίας με σκοπό τη διεξαγωγή εξόρυξης κειμένων και δεδομένων για σκοπούς επιστημονικής έρευνας** που πραγματοποιείται από ερευνητικούς οργανισμούς και ιδρύματα πολιτιστικής κληρονομιάς σε υλικό στο οποίο έχουν νόμιμη πρόσβαση (άρθρο 21Α),
5. **Αναπαραγωγή και εξαγωγή έργων και άλλου υλικού στα οποία η πρόσβαση είναι νόμιμη με σκοπό τη διεξαγωγή εξόρυξης κειμένων και δεδομένων με την προϋπόθεση** ότι η ως άνω χρήση δεν έχει ρητά περιοριστεί από τον δημιουργό ή άλλο δικαιούχο με κατάλληλο τρόπο (άρθρο 21Β),

6. Αναπαραγωγή πρόσθετου αντιτύπου από **μη κερδοσκοπικές βιβλιοθήκες ή αρχεία**, το οποίο δεν μπορεί να βρεθεί μέσα σε εύλογο χρονικό διάστημα από την αγορά και με εύλογους όρους (άρθρο 22),
7. **Δημιουργία αντιγράφων έργων ή άλλων αντικειμένων προστασίας που βρίσκονται μόνιμα στις συλλογές ιδρυμάτων πολιτιστικής κληρονομιάς αποκλειστικά για τους σκοπούς της διατήρησης** των εν λόγω έργων ή άλλων αντικειμένων προστασίας και στον βαθμό που απαιτείται για την εν λόγω διατήρηση (άρθρο 22Α),
8. Αναπαραγωγή **κινηματογραφικής ταινίας** με σκοπό τη διατήρησή της στο Εθνικό Κινηματογραφικό Αρχείο (άρθρο 23),
9. Αναπαραγωγή έργων για να χρησιμοποιηθούν σε **δικαστικές ή διοικητικές διαδικασίες** (άρθρο 24),
10. Χρήση έργων για **λόγους ενημέρωσης** (άρθρο 25),
11. Χρήση στα **μέσα μαζικής επικοινωνίας εικόνων με έργα αρχιτεκτονικής, εικαστικών τεχνών, φωτογραφίας** που βρίσκονται μόνιμα σε δημόσιο χώρο (άρθρο 26),
12. **Δημόσια παράσταση ή εκτέλεση έργων σε περίπτωση επίσημων τελετών και στο πλαίσιο δραστηριότητας εκπαιδευτικών ιδρυμάτων** από το προσωπικό και τους μαθητές ή σπουδαστές (άρθρο 27),
13. Ορισμένες επιτρεπόμενες χρήσεις έργων **προς όφελος των εντυποαναπήρων και ατόμων με άλλες αναπηρίες για την αποκλειστική χρήση από αυτούς** (άρθρο 27Α),
14. **Αναπαραγωγή, διανομή, παρουσίαση στο κοινό ή διάθεση στο κοινό μη διαθέσιμων στο εμπόριο έργων ή άλλων αντικειμένων προστασίας** που βρίσκονται μόνιμα στη συλλογή ιδρυμάτων πολιτιστικής κληρονομιάς αποκλειστικά για μη εμπορικούς σκοπούς (άρθρο 27Β),
15. Χρήση έργων **των εικαστικών τεχνών** για την παρουσίασή τους στο κοινό μέσα σε **μουσεία ή στο πλαίσιο εκθέσεων** και η **αναπαραγωγή τους σε καταλόγους** για την πώλησή

τους (άρθρο 28),

16. **Ορισμένες χρήσεις ορφανών έργων** (έργα στα οποία κανένας δικαιούχος δεν έχει ταυτοποιηθεί ή ακόμα και αν έχει ταυτοποιηθεί, δεν έχει εντοπιστεί παρά τη διενέργεια επιμελούς αναζήτησης) (άρθρο 28Α),
17. Ο **δημόσιος δανεισμός** έργων που έχουν δημοσιευθεί νόμιμα σε ανοικτούς στο κοινό νόμιμους κατόχους των υλικών φορέων τους, ιδίως βιβλιοθήκες, δισκοθήκες και ταινιοθήκες για περιορισμένο χρονικό διάστημα και όχι για άμεσο ή έμμεσο οικονομικό ή εμπορικό όφελος. Για τη χρήση αυτή προβλέπεται η καταβολή εύλογης αμοιβής που καταβάλλεται υποχρεωτικά σε οργανισμούς συλλογικής διαχείρισης. Από την εν λόγω υποχρέωση καταβολής αμοιβής εξαιρούνται οι βιβλιοθήκες δημόσιων εκπαιδευτικών ιδρυμάτων πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης (σχολικές βιβλιοθήκες), καθώς και οι ακαδημαϊκές βιβλιοθήκες που είναι μέλη του Συνδέσμου Ελληνικών Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών (άρθρο 5Α ν. 2121/1993),
18. Η χρήση έργων ή άλλων αντικειμένων προστασίας **για γελοιογραφία, παρωδία ή μίμηση** αποκλειστικά για τα έργα ή αντικείμενα προστασίας που αναφορτώνουν οι χρήστες σε παρόχους επιγραμμικών υπηρεσιών (μόνο δηλαδή για το ψηφιακό περιβάλλον και στο εν λόγω πλαίσιο),
19. Από το δικαίωμα/εξουσία αναπαραγωγής εξαιρούνται **οι προσωρινές πράξεις αναπαραγωγής, οι οποίες είναι μεταβατικές ή παρεπόμενες και αποτελούν αναπόσπαστο και ουσιώδες τμήμα μιας τεχνολογικής μεθόδου** (άρθρο 28Β).

Τέλος, μία από τις σημαντικότερες εξαιρέσεις είναι η **αναπαραγωγή έργων για ιδιωτική χρήση**. Ιδιωτική είναι η χρήση όταν γίνεται ατομικά από τον κάτοχο του υλικού φορέα

του έργου ή για χρήση από το οικογενειακό και στενό κοινωνικό του περιβάλλον, όπως, για παράδειγμα, η φωτοτυπική αναπαραγωγή ορισμένων σελίδων από ένα βιβλίο που έχει στην κατοχή του για τη χρήση τους σε συγγραφή άρθρου ή η αναπαραγωγή ενός CD που έχει στην κατοχή του για τη δημιουργία ενός πρόσθετου αντιγράφου για το αυτοκίνητο ή το εξοχικό.

Στην έννοια των φωτοτυπικών συσκευών και εκτυπωτών περιλαμβάνονται ρητά και οι τρισδιάστατοι (όπως προστέθηκαν με τον ν. 4961/2022).

Η χρήση που γίνεται στο πλαίσιο μιας επιχείρησης ή μιας υπηρεσίας ή ενός οργανισμού δεν αποτελεί ιδιωτική χρήση.

Η αναπαραγωγή αυτή έχει σημαντικές οικονομικές επιπτώσεις στα συμφέροντα των δημιουργών και των δικαιούχων των συγγενικών δικαιωμάτων, καθώς μειώνει τις πωλήσεις και κατά συνέπεια και τα έσοδά τους. Για την αποκατάσταση της εν λόγω ζημίας προβλέπεται η καταβολή μιας εύλογης αμοιβής/δίκαιης αποζημίωσης των δημιουργών και των δικαιούχων συγγενικών δικαιωμάτων. Η εύλογη αυτή αμοιβή αποτελεί ένα ποσοστό επί της αξίας των τεχνικών μέσων (π.χ. συσκευών εγγραφής ήχου ή ήχου και εικόνας, υλικών φορέων ψηφιακής αντιγραφής, φωτοτυπικών μηχανημάτων, χαρτιού κατάλληλου για φωτοτυπίες, smartphones, tablets κ.ά.), που χρησιμοποιούνται για την αναπαραγωγή των έργων στο πλαίσιο της ιδιωτικής, όπως προαναφέρθηκε, χρήσης. Η εύλογη αμοιβή καταβάλλεται από τους εισαγωγείς ή τους παραγωγούς των μέσων αυτών στους δημιουργούς και τους δικαιούχους των συγγενικών δικαιωμάτων, οι οποίοι την εισπράττουν μέσω των οργανισμών συλλογικής διαχείρισης που λειτουργούν με άδεια από το Υπουργείο Πολιτισμού και Αθλητισμού και οι οποίοι τους εκπροσωπούν και διαχειρίζονται

τα περιουσιακά τους δικαιώματα.

Όλοι αυτοί οι περιορισμοί αφορούν στο περιουσιακό δικαίωμα και μόνο και θα πρέπει να ερμηνεύονται στενά. **Το ηθικό δικαίωμα δεν υπόκειται σε περιορισμούς.**

Θα πρέπει να επισημανθεί ότι για την εφαρμογή της κάθε εξαίρεσης/περιορισμού, δηλαδή για τη νομιμότητα της κάθε χρήσης, όπως παρατέθηκαν παραπάνω, ισχύει γενική ρήτρα (άρθρο 28Γ), γνωστό και ως «τεστ των τριών σταδίων». Συγκεκριμένα: i) οι εξαιρέσεις εφαρμόζονται μόνο σε ορισμένες ειδικές περιπτώσεις, ii) οι περιπτώσεις αυτές δεν θα πρέπει να αντίκεινται στην κανονική εκμετάλλευση του έργου ή άλλου αντικειμένου προστασίας, και iii) δεν θα πρέπει να θίγουν αδικαιολόγητα τα έννομα συμφέροντα του δικαιούχου.

Ιδιοκτησία, άσκηση και μεταβίβαση του δικαιώματος πνευματικής ιδιοκτησίας

Με βάση τον νόμο αρχικός δικαιούχος του δικαιώματος πνευματικής ιδιοκτησίας (περιουσιακό και ηθικό) είναι ο δημιουργός του.

Δικαιούχος μπορεί να είναι και ανήλικος, δηλαδή η απονομή του δικαιώματος δεν σχετίζεται με την ηλικία του δημιουργού. Διάφορο είναι το ζήτημα της άσκησης του δικαιώματος, αφού ο ανήλικος δεν μπορεί να προβεί σε συμβατικές πράξεις εκμετάλλευσης, στις οποίες προβαίνει για λογαριασμό του και προς το συμφέρον του ο γονέας/νόμιμος κηδεμόνας του.

Περαιτέρω, ο δικαιούχος του δικαιώματος πνευματικής ιδιοκτησίας ως προς το περιουσιακό δικαίωμα, αυτός

δηλαδή που μπορεί να επικαλεστεί την υποχρέωση λήψης προηγούμενης άδειας και καταβολής αμοιβής ή/και να προβεί σε δικαστικές ή εξωδικαστικές ενέργειες για την επιβολή του (σε περίπτωση προσβολής), είναι κατά κανόνα το φυσικό πρόσωπο που δημιούργησε το έργο, δηλαδή ο δημιουργός του. Ωστόσο, σε περίπτωση δημιουργών που εργάζονται στο Δημόσιο ή σε ΝΠΔΔ, το περιουσιακό δικαίωμα επί των έργων που δημιουργούν σε εκτέλεση του υπηρεσιακού τους καθήκοντος μεταβιβάζεται αυτοδικαίως στον εργοδότη τους, εκτός αν έχει συμφωνηθεί κάτι διαφορετικό. Δεν συμβαίνει το ίδιο και στους μισθωτούς του ιδιωτικού τομέα, οι οποίοι δημιουργούν έργα πνευματικής ιδιοκτησίας σε εκτέλεση σύμβασης εργασίας. Στην περίπτωση αυτή ο εργοδότης αποκτά αυτοδίκαια εκείνες μόνο τις εξουσίες του περιουσιακού δικαιώματος που είναι αναγκαίες για να εκπληρωθεί ο σκοπός της σύμβασης.

Συχνά ο αρχικός δικαιούχος δεν μπορεί ο ίδιος να προβεί σε πράξεις εκμετάλλευσης του έργου του είτε γιατί δεν έχει την οικονομική δυνατότητα και την επιχειρησιακή υποστήριξη ή την υποδομή για κάτι τέτοιο. Για τον σκοπό αυτόν, συνάπτει συμβάσεις με τρίτους, στους οποίους μεταβιβάζει ή επιτρέπει την άσκηση από αυτούς των εξουσιών του περιουσιακού του δικαιώματος.

Η μεταβίβαση του περιουσιακού δικαιώματος μπορεί να λάβει διάφορες μορφές.

Ο δημιουργός μπορεί:

- να μεταβιβάσει το σύνολο του περιουσιακού του δικαιώματος, το οποίο περιλαμβάνει τις επί μέρους εξουσίες,
- να μεταβιβάσει ορισμένες μόνο περιουσιακές εξουσίες

- (δηλαδή μέρος του περιουσιακού του δικαιώματος),
- να αναθέσει σε κάποιον τρίτο και να αναλάβει εκείνος την υποχρέωση να ασκήσει ορισμένες εξουσίες (συμβάσεις εκμετάλλευσης),
 - να επιτρέψει σε κάποιον τρίτο να ασκήσει όλες ή μερικές από τις εξουσίες του περιουσιακού του δικαιώματος (άδειες εκμετάλλευσης).

Οι συμβάσεις ή οι άδειες εκμετάλλευσης μπορεί να είναι **αποκλειστικές ή μη αποκλειστικές**.

Οι συμβάσεις σε κάθε περίπτωση πρέπει να είναι έγγραφες, διαφορετικά είναι άκυρες. Την ακυρότητά τους, ωστόσο, μπορεί να την επικαλεστεί μόνο ο δημιουργός.

Ο νόμος προβλέπει και άλλες δικλείδες ασφαλείας υπέρ του δημιουργού, όπως για παράδειγμα την απαγόρευση της μεταβίβασης του συνόλου των μελλοντικών έργων του, το ότι δεν περιλαμβάνονται στη σύμβαση του δημιουργού με τρίτους τρόποι εκμετάλλευσης του έργου του που δεν ήταν γνωστοί κατά την κατάρτιση της σύμβασης, καθώς και ότι η αμοιβή του δημιουργού ορίζεται κατά κανόνα ως ποσοστό επί όλων ανεξαιρέτως των ακαθάριστων εσόδων ή των εξόδων ή των συνδυασμένων ακαθάριστων εσόδων και εξόδων που πραγματοποιούνται από τη δραστηριότητα του αντισυμβαλλομένου του δημιουργού και του ερμηνευτή και προέρχονται από την εκμετάλλευση του έργου ή της συμβολής του.

Ως προς την τελευταία αυτή περίπτωση, της καταβολής, δηλαδή της αμοιβής του δημιουργού και του ερμηνευτή σε ορισμένο ποσοστό, ο νόμος προβλέπει την αρχή της **δέουσας και αναλογικής αμοιβής**. Αυτό σημαίνει ότι το εν λόγω ποσοστό υπόκειται μεν στη συμφωνία των μερών αλλά θα πρέπει να

είναι τόσο δέον όσο και αναλογικό. Επίσης, προβλέπεται ότι η κατ' αποκοπή αμοιβή επιτρέπεται μόνο κατ' εξαίρεση σε ορισμένες περιπτώσεις. Τέλος, ομοίως προστατευτικά υπέρ του δημιουργού και του ερμηνευτή, ο νόμος προβλέπει ότι οποιαδήποτε παραίτηση ή συμβατικός περιορισμός από την εν λόγω αρχή είναι άκυρη ή άκυρος (άρθρο 32).

Επίσης, προβλέπεται και η αξίωση του δημιουργού και του ερμηνευτή να λάβει **πρόσθετη αμοιβή** όταν η αρχική αμοιβή που είχε συμφωνηθεί αποδεικνύεται εκ των υστέρων δυσανάλογα χαμηλή σε σύγκριση με όλα τα επακόλουθα σχετικά έσοδα που προέρχονται από την εκμετάλλευση του έργου ή της συμβολής (άρθρο 32Α). Και σε αυτήν την περίπτωση, οποιαδήποτε παραίτηση ή συμβατικός περιορισμός από την εν λόγω αρχή είναι άκυρη ή άκυρος.

Στην περίπτωση που δεν λαμβάνει χώρα η εκμετάλλευση που συμφωνήθηκε βάσει αποκλειστικής σύμβασης ή παραχώρησης αποκλειστικής άδειας ή σύμβασης μεταβίβασης για τον εν λόγω σκοπό, **ο δημιουργός ή ο ερμηνευτής δικαιούται να ανακαλέσει εν όλω ή εν μέρει τη σύμβαση, την άδεια ή τη μεταβίβαση ή να άρει τον αποκλειστικό της χαρακτήρα**. Το δικαίωμα, ωστόσο, αυτό μπορεί να ασκηθεί μόνο μετά από την πάροδο εύλογου χρονικού διαστήματος από τη σύναψη της σχετικής συμφωνίας και αφού ο δημιουργός ή ο ερμηνευτής ενημερώσει τον αντισυμβαλλόμενο του και του ορίσει εύλογη προθεσμία για την εκμετάλλευση.

Το εν λόγω δικαίωμα ανάκλησης δεν εφαρμόζεται σε κινηματογραφικά και οπτικοακουστικά εν γένει έργα.

Το ηθικό δικαίωμα δεν μεταβιβάζεται. Ωστόσο, ο δημιουργός μπορεί να συμφωνήσει σε κάποιες πράξεις που αλλιώς θα αποτελούσαν προσβολή του ηθικού δικαιώματός του,

προκειμένου να ασκηθούν οι περιουσιακές εξουσίες που μεταβίβασε. Για παράδειγμα, αν ένας συγγραφέας συμφωνήσει να διασκευαστεί το μυθιστόρημά του σε θεατρικό έργο, θα πρέπει να δεχθεί ότι θα λάβουν χώρα και κάποιες τροποποιήσεις. Συνεπώς, δεν μπορεί να επικαλεστεί την ηθική εξουσία διατήρησης της ακεραιότητας του έργου του, καθώς κατ' αυτόν τον τρόπο δεν θα μπορούσε να πραγματοποιηθεί η διασκευή. Εάν, ωστόσο, οι τροποποιήσεις αυτές ξεπερνούν ό,τι θα μπορούσε να θεωρηθεί αναγκαίο και σκόπιμο για τη διασκευή, ο δημιουργός μπορεί να επικαλεστεί το ηθικό του δικαίωμα, εν προκειμένω την προσβολή της εν λόγω εξουσίας του.

Διάκριση μεταξύ υλικού φορέα και ενσωματωμένου έργου

Σημαντική κρίνεται, επίσης, η διάκριση μεταξύ της **κυριότητας επί του υλικού φορέα**, στον οποίο ενσωματώνεται το έργο (π.χ. το CD που περιλαμβάνει το τραγούδι) και στο **δικαίωμα πνευματικής ιδιοκτησίας επί του έργου** (π.χ. το τραγούδι καθαυτό). Όταν κάποιος αποκτά την κυριότητα στον υλικό φορέα (π.χ. αγοράζει το CD) δεν αποκτά ταυτόχρονα δικαίωμα πνευματικής ιδιοκτησίας ή/και συγγενικό δικαίωμα επί αυτού (στη συγκεκριμένη περίπτωση, το δικαίωμα πνευματικής ιδιοκτησίας ανήκει στον στιχουργό και τον μουσικοσυνθέτη, ενώ το συγγενικό δικαίωμα ανήκει στον τραγουδιστή, τους μουσικούς και τη δισκογραφική εταιρεία). Συνεπώς, εκείνος που αγοράζει τον υλικό φορέα δεν μπορεί να εκμεταλλευθεί το έργο που περιέχεται σε αυτό με κανέναν τρόπο. Μπορεί, όμως, να δημιουργήσει ένα αντίγραφο προκειμένου να ακούσει το έργο, για παράδειγμα, στο αυτοκίνητο ή το εξοχικό του (στη βάση του προαναφερόμενου περιορισμού της ιδιωτικής αναπαραγωγής του άρθρου 18 ν. 2121/1993).

Συλλογική διαχείριση

Στην πράξη είναι ιδιαίτερα δυσχερές ως αδύνατο ο δημιουργός ή ο δικαιούχος να προστατεύει και να διαχειρίζεται ο ίδιος μεμονωμένα τα δικαιώματά του επί του έργου του ή της συμβολής του. Για τον λόγο αυτόν υφίστανται φορείς που διαχειρίζονται συλλογικά (δηλαδή για λογαριασμό περισσότερων δικαιούχων) το δικαίωμα πνευματικής ιδιοκτησίας και τα συγγενικά δικαιώματα, στους οποίους μπορεί ο δημιουργός ή ο δικαιούχος να αναθέσει την εκπροσώπηση και διαχείριση του ρεπερτορίου του, δηλαδή των έργων ή των συμβολών του. Δεδομένου ότι η εκμετάλλευση του έργου ή η παράνομη χρήση του μπορεί να λαμβάνει χώρα ανά πάσα στιγμή σε οποιοδήποτε σημείο του κόσμου με ποικίλους τρόπους (τηλεόραση, ραδιόφωνο), η συλλογική διαχείριση στη σύγχρονη εποχή είναι αναγκαία. Οι συλλογικοί αυτοί φορείς ονομάζονται οργανισμοί συλλογικής διαχείρισης και έχουν ως σκοπό την προστασία της εκάστοτε κατηγορίας δημιουργών ή δικαιούχων συγγενικών δικαιωμάτων (π.χ. μουσικοσυνθετών, στιχουργών, φωτογράφων, σκηνοθετών, ηθοποιών, τραγουδιστών κ.ά.) και τη διαχείριση των εξουσιών του περιουσιακού τους δικαιώματος. Για να μπορούν, όμως, οι οργανισμοί συλλογικοί διαχείρισης να διαχειρίζονται τα δικαιώματα των δημιουργών και των δικαιούχων συγγενικών δικαιωμάτων, οι τελευταίοι θα πρέπει να τους έχουν εξουσιοδοτήσει με την υπογραφή της σχετικής ανά περίπτωση σύμβασης ανάθεσης διαχείρισης με βάση τον νόμο και το καταστατικό κείμενο του κάθε οργανισμού.

Επίσης, για ορισμένες χρήσεις έργων ή αντικειμένων προστασίας που επιτρέπονται δυνάμει εξαιρέσεων/περιορισμών του περιουσιακού δικαιώματος των δικαιούχων δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας και συγγενικών δικαιωμάτων (όπως του άρθρου 18 για την ιδιωτική

αναπαραγωγή ή του άρθρου 49 ν. 2121/1993 για τη ραδιοτηλεοπτική μετάδοση και παρουσίαση στο κοινό υλικών φορέων ήχου) προβλέπεται η καταβολή εύλογης αμοιβής, η οποία εισπράττεται υποχρεωτικά από οργανισμούς συλλογικής διαχείρισης. Ο νόμος τούς απονέμει ένα τεκμήριο εκπροσώπησης, το οποίο μπορεί να ανατραπεί μόνο ενώπιον των δικαστικών αρχών σε περίπτωση αμφισβήτησης. Επίσης, ο νόμος προβλέπει τη δυνατότητα των οργανισμών συλλογικής διαχείρισης να χορηγούν υπό συγκεκριμένες προϋποθέσεις συλλογικές άδειες με διευρυμένη ισχύ.

Συνακόλουθα, για τη συλλογική διαχείριση δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας και συγγενικών δικαιωμάτων το προϋφιστάμενο πλαίσιο του ν. 2121/1993 αντικαταστάθηκε στην ουσία από το 2017 με τη θέσπιση του ν. 4481/2017. Ο νόμος αυτός, σε εναρμόνιση με τη σχετική Οδηγία της Ευρωπαϊκής Ένωσης και τη νομοθεσία όλων των Κρατών – Μελών, εξειδικεύει τον τρόπο λειτουργίας των οργανισμών αυτών, εισάγοντας ένα αυστηρό πλαίσιο εποπτείας προκειμένου για τον έλεγχο της συμμόρφωσής τους με τον νόμο και την επίτευξη ενός υψηλού επιπέδου διακυβέρνησης, λογοδοσίας και διαφάνειας. Επίσης, προβλέπει για πρώτη φορά τη λειτουργία των ανεξάρτητων οντοτήτων διαχείρισης που αποτελούν διακριτή κατηγορία φορέων. Η βασική τους διάκριση έγκειται στο ότι οι ανεξάρτητες οντότητες διαχείρισης δεν ελέγχονται ούτε ανήκουν στους δικαιούχους τους άμεσα ή έμμεσα, εν όλω ή εν μέρει, ενώ οργανώνονται σε κερδοσκοπική βάση. Αντίθετα, οι οργανισμοί συλλογικής διαχείρισης θα πρέπει να ανήκουν ή να ελέγχονται από τα μέλη τους μέσω της λειτουργίας των συλλογικών τους οργάνων (Γενική Συνέλευση, Εποπτικό Συμβούλιο), ενώ απαγορεύεται η επιδίωξη εκ μέρους τους κερδοσκοπικού σκοπού. Επιπλέον, οι ανεξάρτητες οντότητες διαχείρισης δεν μπορούν να διαχειρίζονται δικαιώματα που υπόκεινται σε

συλλογική διαχείριση.

Στην Ελλάδα λειτουργούν με άδεια από το Υπουργείο Πολιτισμού και Αθλητισμού συνολικά 17 οργανισμοί συλλογικής διαχείρισης, δύο ΑΟΔ και δύο οργανισμοί συλλογικής προστασίας. Οι τελευταίοι δεν προβαίνουν σε διαχείριση δικαιωμάτων αλλά επιδιώκουν, ιδίως, την προάσπισή τους.

Για στοιχεία επικοινωνίας των ΟΣΔ/ΟΣΠ αλλά και για περισσότερες σχετικές πληροφορίες (άδειες λειτουργίες, αμοιβολόγια, συλλογικές συμφωνίες με ενώσεις χρηστών, γνωστοποιήσεις ανεξαρτήτων οντοτήτων διαχείρισης κ.α.) μπορείτε να επισκεφτείτε το ori.gr στην κατηγορία ΟΣΔ/ΑΟΔ.

Τα συγγενικά δικαιώματα

Εκτός από τους δημιουργούς των έργων υπάρχουν και άλλα πρόσωπα (φυσικά ή νομικά), τα οποία είτε συνεισφέρουν και μάλιστα αποφασιστικά στη διάδοση και την παρουσίαση των έργων είτε επενδύουν οικονομικά στο να καταστεί το πνευματικό δημιούργημα αντικείμενο οικονομικής αξιοποίησης - εκμετάλλευσης. Η συνεισφορά αυτή, καθότι δεν συνίσταται σε δημιουργία, δεν προστατεύεται με δικαίωμα πνευματικής ιδιοκτησίας. Ωστόσο, επειδή τα εν λόγω πρόσωπα διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στη μεσολάβηση, παραγωγή, διάδοση και εκμετάλλευση των έργων και άλλων αντικειμένων προστασίας και τα καθιστούν τουλάχιστον προσιτά στο κοινό, όπως για παράδειγμα με την ερμηνεία ή την εκτέλεσή τους, τους αναγνωρίζεται τόσο σε εθνικό, ενωσιακό αλλά και διεθνές επίπεδο ένα δικαίωμα συγγενές του δικαιώματος πνευματικής ιδιοκτησίας, **το συγγενικό δικαίωμα**. Τα συγγενικά δικαιώματα περιλαμβάνουν ρητές

εξουσίες.

Συγγενικά δικαιώματα αναγνωρίζονται στους :

- **ερμηνευτές και εκτελεστές καλλιτέχνες** (ηθοποιοί, τραγουδιστές, μουσικούς χορωδούς, χορευτές, καλλιτέχνες κουκλοθέατρου, θεάτρου σκιών κ.ά.) για την προστασία της ερμηνείας τους,
- **παραγωγούς των υλικών φορέων ήχου ή/και εικόνας** για την ηχογράφηση ή μαγνητοσκόπηση, στην οποία έχουν επενδύσει οικονομικά,
- **ραδιοτηλεοπτικούς οργανισμούς** για τις εκπομπές τους,
- **εκδότες εντύπων** για τη στοιχειοθεσία και τη σελιδοποίηση της έκδοσης,
- **εκδότες Τύπου** για την επιγραμμική χρήση των εκδόσεών τους από παρόχους υπηρεσιών της κοινωνίας της πληροφορίας (δηλαδή για τη χρήση αποσπασμάτων των εκδόσεών τους στους λεγόμενους ψηφιακούς συσσωρευτές (news aggregators)) και,
- σε εκείνους που **δημοσιεύουν αδημοσίετα έργα** δημιουργών που δεν βρίσκονται εν ζωή.

Ο νόμος αναγνωρίζει για καθεμία από αυτές τις κατηγορίες συγγενικών δικαιούχων **δικαιώματα με διαφορετικό περιεχόμενο, τα οποία προβλέπονται ρητά ανά περίπτωση.** Η προστασία των συγγενικών δικαιωμάτων είναι ανεξάρτητη από την προστασία της πνευματικής ιδιοκτησίας, υφίσταται παράλληλα με αυτήν και την αφήνει ανεπηρέαστη. Καμία από τις διατάξεις για τα συγγενικά δικαιώματα δεν μπορεί να ερμηνευθεί κατά τρόπο που να θίγει το δικαίωμα πνευματικής ιδιοκτησίας αλλά και το αντίστροφο.

Οι περιορισμοί που υφίστανται για το δικαίωμα πνευματικής ιδιοκτησίας ισχύουν **και για τα συγγενικά δικαιώματα.**

Τί μπορώ να κάνω όταν προσβάλλεται το δικαίωμα πνευματικής ιδιοκτησίας ή τα συγγενικά δικαιώματα στο έργο μου;

Το δικαίωμα πνευματικής ιδιοκτησίας και τα συγγενικά δικαιώματα προσβάλλονται όταν κάποιος ασκεί χωρίς την άδεια του δημιουργού/δικαιούχου πνευματικών ή συγγενικών δικαιωμάτων ή κατά παράβαση των όρων υφιστάμενης τυχόν άδειας ή σύμβασης εκμετάλλευσης ή μεταβίβασης τα δικαιώματα που προβλέπει ο νόμος, και εφόσον δεν συντρέχει περίπτωση εφαρμογής εξαίρεσης ή περιορισμού.

Τόσο η πνευματική ιδιοκτησία όσο και τα συγγενικά δικαιώματα προστατεύονται με ένα ισχυρό πλέγμα αστικών, ποινικών και διοικητικών κυρώσεων, αλλά και με προσωρινά (ασφαλιστικά) μέτρα, ενώ υφίσταται ειδική διαδικασία για τις **προσβολές που λαμβάνουν χώρα στο διαδίκτυο**, η οποία λαμβάνει χώρα ενώπιον της Επιτροπής για τη Γνωστοποίηση Διαδικτυακής Προσβολής Δικαιωμάτων Πνευματικής Ιδιοκτησίας και Συγγενικών Δικαιωμάτων (ΕΔΠΠΙ).

Προσωρινά (ασφαλιστικά) μέτρα

Εφόσον πιθανολογείται προσβολή δικαιώματος πνευματικής ιδιοκτησίας ή συγγενικών δικαιωμάτων ή έχει επέλθει ήδη η προσβολή τους, οι δικαιούχοι έχουν τη δυνατότητα να ζητήσουν τη λήψη ασφαλιστικών μέτρων. Με τα ασφαλιστικά μέτρα μπορεί να διαταχθεί η απαγόρευση τέλεσης ή επανάληψης πράξεων που αποτελούν προσβολή δικαιώματος πνευματικής ιδιοκτησίας ή συγγενικών δικαιωμάτων ή να διαταχθεί να σταματήσει η συνέχισή τους, χωρίς να είναι αναγκαίος ο ειδικός προσδιορισμός των συγκεκριμένων

έργων, προς όφελος των οποίων υποβάλλεται αίτηση για τη λήψη των ασφαλιστικών μέτρων.

Προβλέπεται, επίσης, η δυνατότητα κατάσχεσης ή αναλυτικής απογραφής και φωτογράφισης των αντικείμενων που αποτελούν μέσο τέλεσης ή προϊόν ή απόδειξη τέλεσης της προσβολής.

Σε περίπτωση που πρόκειται να γίνει δημόσια εκτέλεση θεατρικού ή κινηματογραφικού ή μουσικού έργου, χωρίς να υπάρχει η απαιτούμενη άδεια του δημιουργού, καθώς και σε κάθε περίπτωση που επίκειται η τέλεση πράξης προσβολής της πνευματικής ιδιοκτησίας, η κατά τόπο αρμόδια αστυνομική αρχή οφείλει να απαγορεύει την πράξη αυτή ύστερα από αίτηση του δημιουργού ή των δικαιωδύχων του ή του φορέα συλλογικής διαχείρισης που τον/τους εκπροσωπεί.

Αστικές, ποινικές & διοικητικές κυρώσεις

Στο πλαίσιο του **αστικού δικαίου** ο δημιουργός ή/και ο δικαιούχος συγγενικού δικαιώματος έχουν την ευχέρεια να καταθέσουν:

- **αγωγή αναγνωριστική** του δικαιώματός τους
- **αγωγή για την άρση της προσβολής**
- **αγωγή για την παράλειψη της προσβολής στο μέλλον**, εφόσον απειλείται προσβολή ή συνέχιση ή επανάληψη προσβολής
- **αγωγή για αποζημίωση και ικανοποίηση της ηθικής βλάβης**, εφόσον υπάρχει υπαιτιότητα του προσβολέα
- **αγωγή για απόδοση αδικαιολόγητου πλουτισμού** του προσβολέα
- **αγωγή για καταβολή του κέρδους** που αποκόμισε από τη διαχείριση της ξένης περιουσίας ο προσβολέας.

Στις **αστικές κυρώσεις** προβλέπεται η **δυνατότητα επιδίκασης αποζημίωσης** στον δικαιούχο για την προσβολή των δικαιωμάτων του, **εφόσον υπάρχει υπαιτιότητα**. Η αποζημίωση δεν μπορεί να είναι κατώτερη από το **διπλάσιο της αμοιβής** που συνήθως ή κατά τον νόμο καταβάλλεται για το είδος της εκμετάλλευσης που έκανε ο υπόχρεος χωρίς την άδεια του δικαιούχου.

Όλες οι προσβολές του περιουσιακού δικαιώματος της πνευματικής ιδιοκτησίας, των ηθικών εξουσιών της δημοσίευσης και της διατήρησης της ακεραιότητας του έργου καθώς και κάποιων εξουσιών που απορρέουν από τα συγγενικά δικαιώματα **είναι πράξεις αξιόποινες και διώκονται αυτεπαγγέλτως**. Οι **ποινικές κυρώσεις** περιλαμβάνουν ποινή φυλάκισης από **ένα έως δέκα χρόνια και χρηματική ποινή από 2.900 έως 60.000 ευρώ** ανάλογα με τη βαρύτητα της

πράξης.

Ο ν. 2121/1993 προβλέπει, επίσης, διοικητικό πρόστιμο για όσους παράνομα αναπαράγουν, πωλούν, διανέμουν ή κατέχουν με σκοπό διανομής προγράμματα η/υ, για πλανόδιους ή στάσιμους (εκτός καταστήματος) που παράνομα διανέμουν ή κατέχουν με σκοπό διανομής υλικούς φορείς ήχου (π.χ. CDs) αλλά και για όσους αναπαράγουν ή διανέμουν παράνομους υλικούς φορείς ήχου εντός καταστημάτων. Επίσης, σε διοικητικό πρόστιμο 1.000 ευρώ υπόκειται όποιος προβαίνει στην παράνομη αναπαραγωγή φωνογραφημάτων αποθηκευμένων σε οποιοδήποτε τεχνικό μέσο αποθήκευσης, στα οποία συμπεριλαμβάνονται οι σκληροί δίσκοι ενσωματωμένοι ή μη σε ηλεκτρονικό υπολογιστή. Το διοικητικό πρόστιμο αποσκοπεί κυρίως στην αποτελεσματικότερη αντιμετώπιση της πειρατείας και στην αποσυμφόρηση των δικαστηρίων.

Η Επιτροπή για τη Γνωστοποίηση Διαδικτυακής Προσβολής Δικαιωμάτων Πνευματικής Ιδιοκτησίας και Συγγενικών Δικαιωμάτων (ΕΔΠΠΙ)

Η ΕΔΠΠΙ συστάθηκε το 2017 με την προσθήκη του άρθρου 66Ε στον ν. 2121/1993. Σκοπός του νομοθέτη ήταν η θέσπιση μίας εξωδικαστικής διαδικασίας για την ταχεία και αποτελεσματική αντιμετώπιση του φαινομένου της διαδικτυακής πειρατείας, δηλαδή για την άμεση παύση και την αποτροπή της προσβολής των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας και συγγενικών δικαιωμάτων που λαμβάνει χώρα στο ψηφιακό περιβάλλον.

Οι αρμοδιότητες, ο ρόλος, η λειτουργία και η διαδικασία που

πρέπει να ακολουθήσει ο δικαιούχος ενώπιον της ΕΔΠΠΙ, καθώς και άλλα σχετικά ζητήματα, εξειδικεύονται με σχετικές Υπουργικές Αποφάσεις.

Πρόκειται για μία τριμελής Επιτροπή, Πρόεδρος της οποίας είναι ο Πρόεδρος του Διοικητικού Συμβουλίου του ΟΠΙ, ενώ μέλη της είναι εκπρόσωποι της Εθνικής Επιτροπής Τηλεπικοινωνιών και Ταχυδρομείων (ΕΕΤΤ) και της Αρχής Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα (ΑΠΔΠΧ). Η ΕΔΠΠΙ συνεπικουρείται στο έργο της σε νομικό, τεχνικό και διοικητικό επίπεδο από τα στελέχη του ΟΠΙ.

Ενώπιον της ΕΔΠΠΙ μπορεί να προσφύγει οποιοσδήποτε (φυσικό ή νομικό πρόσωπο), του οποίου τα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας ή τα συγγενικά δικαιώματα προσβάλλονται στο διαδίκτυο (π.χ. δημιουργοί, ερμηνευτές-καλλιτέχνες, εκδότες, οργανισμοί συλλογικής διαχείρισης, οργανισμοί συλλογικής προστασίας κ.ο.κ.).

Η διαδικασία ενώπιον της ΕΔΠΠΙ συνιστά μία διοικητική διαδικασία, η οποία εντός σύντομου χρονικού διαστήματος (το πολύ εντός 60 ημερών) επιτρέπει σε κάθε δικαιούχο που προσφεύγει ενώπιόν της καταγγέλλοντας την παράνομη διάθεση των έργων ή αντικειμένων προστασίας του στο διαδίκτυο να επιτύχει την άμεση απομάκρυνση (αφαίρεση) ή τη διακοπή πρόσβασης σε αυτό ανάλογα με τις περιστάσεις. Ο δικαιούχος δεν στερείται φυσικά του δικαιώματός του να προσφύγει στα δικαστήρια. Εάν, ωστόσο, προσφύγει στα δικαστήρια πριν από την υποβολή αίτησης ενώπιον στην

ΕΔΠΠΙ ή κατά τη διάρκεια εξέτασης της υπόθεσής του από την ΕΔΠΠΙ, τότε η υπόθεση τίθεται στο αρχείο, όπως και σε άλλες περιπτώσεις που προβλέπει ο νόμος, οι οποίες περιλαμβάνουν, μεταξύ άλλων, τη μη χρήση της ειδικής προδιατυπωμένης φόρμας ή τη μη καταβολή του οριζόμενου ανά περίπτωση τέλους εξέτασης της υπόθεσης (προϋποθέσεις παραδεκτού).

Η ΕΔΔΠΙ επιλαμβάνεται σε κάθε περίπτωση προσβολής δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας ή/και συγγενικών δικαιωμάτων στο διαδίκτυο υπό τον όρο της πλήρωσης των προϋποθέσεων που προβλέπονται στον νόμο. Εφόσον διαπιστωθεί ότι αυτές πληρούνται, τότε η ΕΔΠΠΙ υπεισέρχεται στην εξέταση της ουσίας της υπόθεσης. Επίσης, οι δικαιούχοι μπορούν να υποβάλουν αίτηση σε περίπτωση προσβολής δικαιώματος πνευματικής ιδιοκτησίας ή του συγγενικού δικαιώματος, με την προσφορά προϊόντων ή υπηρεσιών στο διαδίκτυο, είτε μέσω διαφήμισης είτε μέσω προώθησης. Ωστόσο, η διαδικασία δεν εφαρμόζεται σε προσβολές που τελούνται ή που μπορεί να λάβουν χώρα από τελικούς χρήστες. Επιπροσθέτως, οι δικαιούχοι μπορεί να απευθυνθούν στην ΕΔΠΠΙ για την έκδοση συμπληρωματικής πράξης, σε περίπτωση που έχει παραβιασθεί προηγούμενη απόφασή της χωρίς την καταβολή νέου τέλους εξέτασης με την προσκόμιση απλώς σχετικών αποδεικτικών στοιχείων.

Σημαντική ήταν το 2021 η συμπερίληψη στις αρμοδιότητες της ΕΔΠΠΙ της περίπτωσης των γεγονότων εθνικής ή διεθνούς τηλεθέασης που πρόκειται να μεταδοθούν ταυτόχρονα με τη διενέργειά τους, δηλαδή αθλητικά γεγονότα και πολιτιστικές εκδηλώσεις (live events). Σε αυτήν την περίπτωση, η ΕΔΠΠΙ διατάσσει τη διακοπή πρόσβασης στο περιεχόμενο που θα μεταδοθεί παρανόμως, καθότι κρίνει -εφόσον προκύπτει ή πιθανολογηθεί από τα αποδεικτικά στοιχεία που προσκομίζει

ο δικαιούχος- ότι επίκειται στο διαδίκτυο μεγάλης κλίμακας προσβολή μέσω ενδεικτικά συγκεκριμένων ενιαίων εντοπιστών πόρων (URLs) ή διευθύνσεων διαδικτυακού πρωτοκόλλου (IP addresses) ή ονομάτων τομέα (domain names) που υποστηρίζουν τη, χωρίς άδεια, συνδρομητική σύνδεση με οποιονδήποτε τρόπο, και, ιδίως, μέσω χρήσης κωδικών ή αποκωδικοποιητή, και συντρέχει σωρευτικά και επείγουσα περίπτωση αποτροπής άμεσου, σοβαρού και επικείμενου κίνδυνου ή ανεπανόρθωτης βλάβης για το δημόσιο συμφέρον ή για τον δικαιούχο -μολονότι αυτά τα δύο είναι αλληλένδετα.

Τέλος, η ΕΔΠΠΙ μπορεί να επιληφθεί και σε αυτήν την περίπτωση-έπειτα από την υποβολή από τον δικαιούχο σχετικής αίτησης και συνοδευτικών αποδεικτικών στοιχείων/ τεκμηρίωσης- επί της μεταφοράς της παράνομης μετάδοσης (στα λεγόμενα 'clone' ή 'mirror' sites), η οποία είχε διαπιστωθεί με προηγούμενη απόφασή της.

Στην περίπτωση αυτή ο δικαιούχος μπορεί εναλλακτικώς να απευθυνθεί απευθείας στην αρμόδια υπηρεσία επιφυλακής της ΕΕΤΤ, με κοινοποίηση στην ΕΔΠΠΙ, υποβάλλοντας συμπληρωματικά στοιχεία στη βάση των οποίων θα καταδειχθεί η παραβίαση προηγούμενης απόφασης της ΕΔΠΠΙ ή η επανάληψη της προσβολής που έχει ήδη διαπιστωθεί. Σε αυτήν την περίπτωση εκδίδεται εντολή εκ μέρους της εν λόγω υπηρεσίας για την άμεση διακοπή πρόσβασης στο παράνομο περιεχόμενο. Εντός ενός μηνός, η ΕΔΠΠΙ εκδίδει νέα σχετική συμπληρωματική πράξη.

Σε όλες τις περιπτώσεις, η ΕΔΠΠΙ ορίζει ότι, εφόσον οι πάροχοι πρόσβασης στο διαδίκτυο δεν συμμορφωθούν με την απόφασή της, επιβάλλεται πρόστιμο που κυμαίνεται από πεντακόσια (500) έως χίλια (1.000) ευρώ για κάθε ημέρα μη συμμόρφωσης.

Περισσότερες πληροφορίες για την ΕΔΠΠΙ μπορείτε να βρείτε στο ori.gr στην κατηγορία ΕΔΠΠΙ.

Τεχνολογικά μέτρα προστασίας και πληροφορίες διαχείρισης δικαιωμάτων

Τον νόμο για την προστασία των δημιουργών και των δικαιούχων γενικά δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας και συγγενικών δικαιωμάτων συμπληρώνουν στην πράξη τα **τεχνολογικά μέτρα προστασίας**. Τα μέτρα αυτά είναι τεχνολογίες, μηχανισμοί ή συστατικά στοιχεία που εμποδίζουν ή περιορίζουν στην πράξη ενέργειες προσβολής στον ψηφιακό χώρο έργων προστατευόμενων με δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας ή/και συγγενικά δικαιώματα. Μερικά παραδείγματα τεχνολογικών μέτρων προστασίας είναι η κρυπτογράφηση (encryption), η οποία κωδικοποιεί πληροφορίες, ώστε να μπορεί να έχει πρόσβαση στο έργο και να το αποκρυπτογραφεί μόνο ο λήπτης, για τον οποίο προορίζεται και ο οποίος κατέχει το κατάλληλο 'κλειδί'. Ένα άλλο σύστημα είναι το ψηφιακό υδατόσημα ή υδατογράφημα (digital watermarking), το οποίο περιλαμβάνει ένα αόρατο ψηφιακό σήμα στον ψηφιακό κώδικα του έργου και μπορεί να χρησιμοποιηθεί για να αναγνωρισθεί το έργο, ο δημιουργός του, για να αποδειχθεί η αυθεντικότητά του και για να εντοπισθεί η χρήση του στο δίκτυο.

Η **εξουδετέρωση ενός τέτοιου αποτελεσματικού τεχνολογικού μέτρου απαγορεύεται**, αν πραγματοποιείται χωρίς την άδεια του δικαιούχου, και το γνωρίζει αυτός που την πραγματοποιεί ή έχει βάσιμους λόγους να γνωρίζει ότι επιδιώκει την εξουδετέρωσή του.

Παρόμοια λειτουργία επιτελούν οι **πληροφορίες για τη**

διαχείριση δικαιωμάτων, οι οποίες επιτρέπουν στους δημιουργούς και στους δικαιούχους των συγγενικών δικαιωμάτων τον έλεγχο και τη διαχείριση των δικαιωμάτων τους κατά τη διάρκεια της ψηφιακής αναπαραγωγής και διάδοσής τους.

Έργα νέας τεχνολογίας

Προστασία προγραμμάτων η/υ

Το δίκαιο της πνευματικής ιδιοκτησίας προστατεύει και τα προγράμματα η/υ (μια σειρά εντολών που έχουν σκοπό να επιτρέψουν στον η/υ να εκτελέσει ορισμένες λειτουργίες). Συγκεκριμένα ο νόμος προστατεύει τα προγράμματα η/υ και το προπαρασκευαστικό υλικό σχεδιασμού τους με κάποιες μικρές μόνο διαφοροποιήσεις σε σχέση με την προστασία των άλλων ειδών έργων που αποτελούν αντικείμενο προστασίας, οι οποίες αναφέρονται στην έκταση των δικαιωμάτων και των περιορισμών και υπαγορεύονται από την ιδιαιτερότητα της φύσης τους.

Προστασία έργων που έχουν δημιουργηθεί με τεχνητή νοημοσύνη

Προς το παρόν το υλικό που δημιουργείται με τεχνητή νοημοσύνη δεν προστατεύεται με δικαίωμα πνευματικής ιδιοκτησίας, καθότι δεν αναγνωρίζεται ως 'έργο' υπό την έννοια του δικαίου της πνευματικής ιδιοκτησίας. Ωστόσο, αναγνωρίζοντας τη συμβολή της τεχνητής νοημοσύνης ως ενός διαρκώς εξελισσόμενου αλλά και χρήσιμου εργαλείου όχι μόνο σε σχέση με τη δημιουργία έργων που emπίπτουν στο καθεστώς προστασίας του δικαίου πνευματικής ιδιοκτησίας αλλά και άλλων δικαιωμάτων βιομηχανικών ιδιοκτησίας, όπως

οι εφευρέσεις – ευρεσιτεχνίες, καθώς και των ανθρώπων που χρησιμοποιούν τα εν λόγω μέσα για τον σκοπό της δημιουργίας ή της έρευνας, διεξάγονται έντονες συζητήσεις σε διεθνές, ενωσιακό αλλά και εθνικό επίπεδο, προκειμένου για την εύρεση ενός ιδανικού νομοθετικού πλαισίου για την προστασία των εν λόγω αποτελεσμάτων, το οποίο θα συνάδει με τους κανόνες του δικαίου πνευματικής ιδιοκτησίας, ενώ θα ανταποκρίνεται παράλληλα στις ανάγκες της σύγχρονης εποχής.

Προστασία βάσεων δεδομένων

Το δίκαιο της πνευματικής ιδιοκτησίας προστατεύει και τις βάσεις δεδομένων. Βάσεις δεδομένων είναι οι συλλογές έργων, δεδομένων ή άλλων ανεξάρτητων στοιχείων διευθετημένων με συστηματικό ή μεθοδικό τρόπο και προσιτών με ηλεκτρονικά μέσα ή με οποιονδήποτε άλλον τρόπο. Οι βάσεις δεδομένων μπορούν να είναι ψηφιακές ή αναλογικές. Βάση δεδομένων μπορεί να είναι κάθε συλλογή έργων, καλλιτεχνικών, μουσικών κ.ά. ή και συλλογή υλικού, όπως κειμένων, ήχων, εικόνων και αριθμών. Αντικείμενο προστασίας **δεν είναι το περιεχόμενο** αυτό καθ' αυτό των βάσεων δεδομένων **αλλά η επιλογή και η διευθέτηση του περιεχομένου** τους, στην οποία εναπόκειται και η πρωτοτυπία τους -εάν υφίσταται- προκειμένου να προστατευθούν. Για παράδειγμα, μία βάση δεδομένων που παραθέτει στοιχεία με αλφαβητική σειρά δεν κρίθηκε ως πρωτότυπη -ως αποτέλεσμα, δηλαδή, της προσωπικής πνευματικής εργασίας του δημιουργού- και συνακόλουθα δεν προστατεύεται. Συνεπώς και απλά γεγονότα ή στοιχεία που δεν προστατεύονται μεμονωμένα σύμφωνα με το δίκαιο της πνευματικής ιδιοκτησίας, είναι δυνατόν να προστατευθούν ως συλλογή, εφόσον περιλαμβάνονται σε βάση δεδομένων και πληρούται ο όρος της πρωτοτυπίας ως προς την επιλογή και τη διευθέτηση του περιεχομένου τους.

Εκτός από το δικαίωμα πνευματικής ιδιοκτησίας επί της βάσης δεδομένων, προβλέπεται και το δικαίωμα **ιδιαίτερης φύσεως (sui generis) του κατασκευαστή** αυτής. Το δικαίωμα αυτό υπάρχει όταν η απόκτηση, ο έλεγχος και η παρουσίαση του περιεχομένου των βάσεων δεδομένων καταδεικνύουν ουσιώδη ποσοτική ή ποιοτική επένδυση εκ μέρους του κατασκευαστή της βάσης δεδομένων. Το δικαίωμα αυτό -υπό ορισμένες προϋποθέσεις- απαγορεύει την εξαγωγή ή και την επαναχρησιμοποίηση του συνόλου ή ουσιώδους μέρους του περιεχομένου της βάσης δεδομένων. Σχετικά παραδείγματα είναι βάσεις δεδομένων με καθαρά αριθμητικά ή στατιστικά στοιχεία ή οι τηλεφωνικοί κατάλογοι. **Το ιδιαίτερο αυτό δικαίωμα μπορεί να υφίσταται παράλληλα με το δικαίωμα πνευματικής ιδιοκτησίας** του δημιουργού της βάσης δεδομένων και είναι ανεξάρτητο από αυτό.

Πνευματική ιδιοκτησία και διαδίκτυο

Όπως όλοι οι νόμοι, σε κάθε πεδίο και σε κάθε έκφανση της καθημερινότητάς μας, έτσι και η νομοθεσία για την πνευματική ιδιοκτησία εφαρμόζεται και στο ψηφιακό περιβάλλον και αναπροσαρμόζεται συνεχώς προκειμένου να ανταποκριθεί με αποτελεσματικότητα τόσο στην ανάγκη επίτευξης ενός υψηλού επιπέδου προστασίας των δικαιούχων δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας και συγγενικών δικαιωμάτων όσο και στις απαιτήσεις του κοινού (όπως, για παράδειγμα, η ψηφιακή χρήση έργων για τη διδασκαλία στη βάση της σχετικής νέας εξαίρεσης). Επίσης, υφίστανται ειδικοί κανόνες για την ασφάλεια, την προστασία των δεδομένων, τις ψηφιακές υπηρεσίες, τις ψηφιακές αγορές, την ελευθερία των μέσων ενημέρωσης, καθώς και για άλλα ζητήματα.

Λίγα λόγια για την προστασία των έργων στο διαδίκτυο

Όλα τα έργα ή αντικείμενα προστασίας που βρίσκονται αναρτημένα και μπορεί να εντοπιστούν στο διαδίκτυο, και τα οποία συνιστούν έργα με την έννοια που περιγράφεται ανωτέρω, είναι, δηλαδή, πρωτότυπα πνευματικά δημιουργήματα εκφραζόμενα με οποιαδήποτε μορφή, προστατεύονται με δικαίωμα πνευματικής ιδιοκτησίας.

Αντικείμενο προστασίας του δικαίου της πνευματικής ιδιοκτησίας αποτελούν και τα ιδιωτικά μηνύματα ηλεκτρονικού ταχυδρομείου (e-mails), εφόσον παρουσιάζουν πρωτοτυπία. Άλλα έγγραφα, όπως άρθρα εφημερίδων που δημοσιεύονται στο διαδίκτυο αποτελούν ομοίως αντικείμενο προστασίας πνευματικής ιδιοκτησίας. Μάλιστα με βάση το νέο συγγενικό δικαίωμα των εκδοτών τύπου για την επιγραμμική χρήση των εκδόσεών τους προβλέπεται ρητά ότι οι δημιουργοί των εν λόγω δημοσιεύσεων θα πρέπει να λαμβάνουν ορισμένο ποσοστό της αμοιβής που καταβάλλεται από τον πάροχο επιγραμμικής υπηρεσίας στον εκδότη. Επίσης, οι φωτογραφίες και τα γραφικά σχέδια αποτελούν και αυτά αντικείμενο προστασίας, ανεξάρτητα από το εάν είναι αποτέλεσμα ψηφιακής επεξεργασίας. Για τον λόγο αυτόν δεν επιτρέπεται η αντιγραφή τους ή η οποιαδήποτε χρήση τους παρά μόνο για ιδιωτική χρήση.

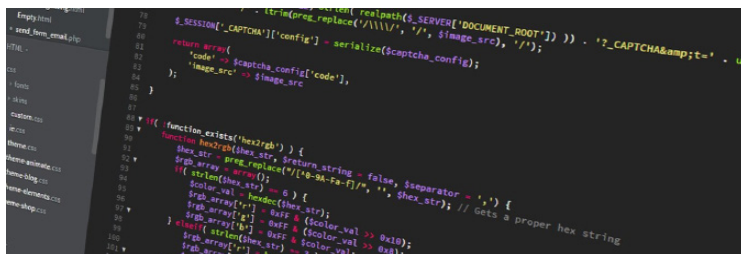
Ακόμα και οι ιστοσελίδες μπορούν να αποτελέσουν αντικείμενο προστασίας με δικαίωμα πνευματικής ιδιοκτησίας ως προς τα τμήματα ή σημεία τους εκείνα που παρουσιάζουν πρωτοτυπία και μπορούν να χαρακτηρισθούν ως έργα. Για παράδειγμα, το πρόγραμμα η/υ που μας βοηθάει να περιηγηθούμε σε μία ιστοσελίδα, προστατεύεται. Προστατεύονται, επίσης, τα κείμενα που περιέχονται σε αυτήν, ο σχεδιασμός τους, τα

γραφιστικά σχέδια, οι φωτογραφίες, η μουσική επένδυση και οτιδήποτε άλλο, εφόσον αποτελεί πρωτότυπη πνευματική δημιουργία. Οι ιστοσελίδες στο σύνολό τους ενδέχεται να προστατεύονται ως βάσεις δεδομένων.

Επίσης, προστατεύονται τα ηλεκτρονικά παιχνίδια (video games), καθώς και τα έργα εικονικής πραγματικότητας υπό την προϋπόθεση πάντοτε ότι πληρούται ο όρος της πρωτοτυπίας τους.

Τί είναι η πειρατεία και ποιες οι συνέπειές της;

Η πειρατεία -όρος που εκφράζει στην καθομιλουμένη την έννοια της σε μεγάλη κλίμακα προσβολής των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας και συγγενικών δικαιωμάτων- αναφέρεται στην κατασκευή, διανομή και πώληση μη εξουσιοδοτημένων αντιγράφων (πειρακτικών αντιγράφων) υλικού προστατευόμενου με δικαίωμα πνευματικής ιδιοκτησίας. Επίσης, δεν περιορίζεται στις ανωτέρω πράξεις αλλά αναφέρεται και στην παρουσίαση ή διάθεση στο κοινό προστατευόμενου υλικού μέσω του διαδικτύου. Η πειρατεία στην πνευματική ιδιοκτησία εκδηλώνεται με διάφορες μορφές, και αφορά κυρίως στον τομέα των μουσικών έργων, των οπτικοακουστικών έργων, των προγραμμάτων η/υ, των έργων λόγου και των ραδιοηλεκτρικών εκπομπών.


```
76     ... (typeof location !== 'undefined' ? realpath($SERVER['DOCUMENT_ROOT']) : '' + $image_src),
77     $SESSION['_CAPTCHA']['config'] = serialize($captcha_config);
78     return array(
79         'code' => $captcha_config['code'],
80         'image_src' => $image_src
81     );
82
83 }
84
85
86
87
88
89
90
91
92
93
94
95
96
97
98
99
100
101
102
103
104
105
106
107
108
109
110
111
112
113
114
115
116
117
118
119
120
121
122
123
124
125
126
127
128
129
130
131
132
133
134
135
136
137
138
139
140
141
142
143
144
145
146
147
148
149
150
151
152
153
154
155
156
157
158
159
160
161
162
163
164
165
166
167
168
169
170
171
172
173
174
175
176
177
178
179
180
181
182
183
184
185
186
187
188
189
190
191
192
193
194
195
196
197
198
199
200
201
202
203
204
205
206
207
208
209
210
211
212
213
214
215
216
217
218
219
220
221
222
223
224
225
226
227
228
229
230
231
232
233
234
235
236
237
238
239
240
241
242
243
244
245
246
247
248
249
250
251
252
253
254
255
256
257
258
259
260
261
262
263
264
265
266
267
268
269
270
271
272
273
274
275
276
277
278
279
280
281
282
283
284
285
286
287
288
289
290
291
292
293
294
295
296
297
298
299
300
301
302
303
304
305
306
307
308
309
310
311
312
313
314
315
316
317
318
319
320
321
322
323
324
325
326
327
328
329
330
331
332
333
334
335
336
337
338
339
340
341
342
343
344
345
346
347
348
349
350
351
352
353
354
355
356
357
358
359
360
361
362
363
364
365
366
367
368
369
370
371
372
373
374
375
376
377
378
379
380
381
382
383
384
385
386
387
388
389
390
391
392
393
394
395
396
397
398
399
400
401
402
403
404
405
406
407
408
409
410
411
412
413
414
415
416
417
418
419
420
421
422
423
424
425
426
427
428
429
430
431
432
433
434
435
436
437
438
439
440
441
442
443
444
445
446
447
448
449
450
451
452
453
454
455
456
457
458
459
460
461
462
463
464
465
466
467
468
469
470
471
472
473
474
475
476
477
478
479
480
481
482
483
484
485
486
487
488
489
490
491
492
493
494
495
496
497
498
499
500
501
502
503
504
505
506
507
508
509
510
511
512
513
514
515
516
517
518
519
520
521
522
523
524
525
526
527
528
529
530
531
532
533
534
535
536
537
538
539
540
541
542
543
544
545
546
547
548
549
550
551
552
553
554
555
556
557
558
559
560
561
562
563
564
565
566
567
568
569
570
571
572
573
574
575
576
577
578
579
580
581
582
583
584
585
586
587
588
589
590
591
592
593
594
595
596
597
598
599
600
601
602
603
604
605
606
607
608
609
610
611
612
613
614
615
616
617
618
619
620
621
622
623
624
625
626
627
628
629
630
631
632
633
634
635
636
637
638
639
640
641
642
643
644
645
646
647
648
649
650
651
652
653
654
655
656
657
658
659
660
661
662
663
664
665
666
667
668
669
670
671
672
673
674
675
676
677
678
679
680
681
682
683
684
685
686
687
688
689
690
691
692
693
694
695
696
697
698
699
700
701
702
703
704
705
706
707
708
709
710
711
712
713
714
715
716
717
718
719
720
721
722
723
724
725
726
727
728
729
730
731
732
733
734
735
736
737
738
739
740
741
742
743
744
745
746
747
748
749
750
751
752
753
754
755
756
757
758
759
760
761
762
763
764
765
766
767
768
769
770
771
772
773
774
775
776
777
778
779
780
781
782
783
784
785
786
787
788
789
790
791
792
793
794
795
796
797
798
799
800
801
802
803
804
805
806
807
808
809
810
811
812
813
814
815
816
817
818
819
820
821
822
823
824
825
826
827
828
829
830
831
832
833
834
835
836
837
838
839
840
841
842
843
844
845
846
847
848
849
850
851
852
853
854
855
856
857
858
859
860
861
862
863
864
865
866
867
868
869
870
871
872
873
874
875
876
877
878
879
880
881
882
883
884
885
886
887
888
889
890
891
892
893
894
895
896
897
898
899
900
901
902
903
904
905
906
907
908
909
910
911
912
913
914
915
916
917
918
919
920
921
922
923
924
925
926
927
928
929
930
931
932
933
934
935
936
937
938
939
940
941
942
943
944
945
946
947
948
949
950
951
952
953
954
955
956
957
958
959
960
961
962
963
964
965
966
967
968
969
970
971
972
973
974
975
976
977
978
979
980
981
982
983
984
985
986
987
988
989
990
991
992
993
994
995
996
997
998
999
1000
```

Η πειρατεία (άυλων) αγαθών που ενσωματώνουν δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας ή/και συγγενικά δικαιώματα αποτελεί ένα παγκόσμιο φαινόμενο που έχει αποκτήσει ανησυχητικές διαστάσεις με αποτέλεσμα η καταπολέμησή της να αποτελεί κυρίαρχο στόχο τόσο σε εθνικό και ενωσιακό, όσο και σε διεθνές επίπεδο. Οι σχετικές έρευνες τόσο στην Ευρωπαϊκή Ένωση (Ε.Ε.) όσο και σε παγκόσμιο επίπεδο καταδεικνύουν τεράστιες απώλειες εσόδων και θέσεων εργασίας λόγω της πειρατείας. Ωστόσο, τόσο σε εθνικό επίπεδο όσο και σε επίπεδο Ε.Ε. λαμβάνουν χώρα συνεχείς και στοχευμένες προσπάθειες για την καταπολέμηση ιδίως της διαδικτυακής πειρατείας με τη θέσπιση νέων νομοθετικών μέτρων και την ενίσχυση της διασυνοριακής συνεργασίας μεταξύ των αρμόδιων φορέων, καθώς και την ανταλλαγή τεχνογνωσίας.

Όποιος προβαίνει σε πειρατικές πράξεις θέτει σε κίνδυνο τον ίδιο του τον εαυτό, καθότι στις πειρατικές ιστοσελίδες βρίσκεται εκτεθειμένος τουλάχιστον σε κακόβουλα λογισμικά με πολλαπλές συνέπειες.

Συνοπτικά, οι συνέπειες της πειρατείας μπορούν να κατηγοριοποιηθούν ως εξής:

- Προσβολή του δικαιώματος και οικονομικές απώλειες για τους δημιουργούς και τους δικαιούχους,
- Απειλή για την προστασία του καταναλωτή,
- Συρρίκνωση του πολιτιστικού και δημιουργικού τομέα της τοπικής αλλά και της ευρωπαϊκής οικονομίας,
- Αθέμιτος ανταγωνισμός για τις νόμιμες επιχειρήσεις,
- Απώλεια θέσεων εργασίας/ αύξηση της ανεργίας,
- Μείωση/Διστακτικότητα επενδύσεων,
- Απώλεια εσόδων για το κράτος λόγω φοροδιαφυγής, μειωμένων εισπράξεων ΦΠΑ και τελωνειακών δασμών και επενδύσεων (σε χρόνο και χρήμα) προσωπικού

- δημοσίων υπηρεσιών για την πάταξη της πειρατείας,
- Αδυναμία επιβολής των σχετικών νόμων και εφαρμογής των διεθνών υποχρεώσεων της χώρας,
- Διακύβευση του κύρους της χώρας.

Λόγω της υψηλής αξίας - υπό οικονομικούς όρους - που δίδει το περιεχόμενο που προστατεύεται με δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας, η παραβίασή του αποφέρει τεράστια κέρδη σε ομάδες οργανωμένου εγκλήματος.

Η χώρα μας συμμετέχει ενεργά στην Ευρωπαϊκή πρωτοβουλία 'Agorateka' για την αντιμετώπιση της πειρατείας μέσω της πρόσβασης σε νόμιμο περιεχόμενο. Η 'Agorateka' είναι μία πανευρωπαϊκή δικτυακή πύλη που δημιούργησε το Γραφείο για τη Διανοητική Ιδιοκτησία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (EUIPO) και η οποία συγκεντρώνει εθνικές διαδικτυακές πύλες ιδίως από τα κράτη-μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Στο πλαίσιο αυτό ο ΟΠΙ δημιούργησε και διατηρεί την εθνική πύλη **enjoylegal.gr**, στην οποία είναι διαθέσιμα μουσικά έργα, ταινίες/σειρές, εικόνες, βιβλία, videogames, αθλητικά γεγονότα, για να τα δείτε, να τα ακούσετε, να τα διαβάσετε ή ακόμα και να τα 'κατεβάσετε' από νόμιμες πηγές με ασφάλεια.

Σκοπός του 'enjoy legal' είναι να κατευθύνει τους χρήστες που αναζητούν περιεχόμενο στο διαδίκτυο προς τους νόμιμους ιστοτόπους ως ως μία εύκολη, φιλική προς αυτούς και απολύτως ισχυρή εναλλακτική πρόταση στις ιστοσελίδες που διαθέτουν παράνομα περιεχόμενο χωρίς τις απαιτούμενες άδειες.

enjoylegal

Στο πλαίσιο των σκοπών και των αρμοδιοτήτων του ο ΟΠΙ από το 2016 έχει υιοθετήσει μια στρατηγική προσέγγισης της εκπαιδευτικής κοινότητας με στόχο την **ευαισθητοποίηση μαθητών και εκπαιδευτικών για τη σημασία της πνευματικής ιδιοκτησίας**. Οι δράσεις του ΟΠΙ περιλαμβάνουν υλοποίηση ευρωπαϊκών προγραμμάτων, δημιουργία ιστοτόπου και σχετικού ενημερωτικού υλικού, σεμινάρια σε εκπαιδευτικούς όλων των βαθμίδων, επισκέψεις και αποστολή ενημερωτικού υλικού σε σχολεία. Μέσα από αυτές τις δράσεις ο ΟΠΙ έχει αποκτήσει πολυετή και σημαντική εμπειρία σχετικά με τα θέματα πνευματικής ιδιοκτησίας που απασχολούν την εκπαιδευτική κοινότητα.

Ο ιστοτόπος που είναι αφιερωμένος στη σχέση εκπαίδευσης και πνευματικής ιδιοκτησίας είναι το copyrightschool.gr. Διαθέτει πλούσιο υλικό (παιχνίδια, βίντεο, οδηγούς, σταυρόλεξα κλπ.) για εκπαιδευτικούς και μαθητές Α/θμιας και Β/θμιας εκπαίδευσης, το οποίο παρέχεται δωρεάν και μπορεί να χρησιμοποιηθεί εντός και εκτός τάξης.

Για τυχόν άλλα ερωτήματα σχετικά με την πνευματική ιδιοκτησία μπορείτε να επικοινωνείτε με τον ΟΠΙ (2132147800 ή protocol@opi.gr) ή να επισκέπτεστε την ιστοσελίδα του opi.gr, η οποία ενημερώνεται διαρκώς με όλα τα τελευταία νέα και τις εξελίξεις γύρω από το δίκαιο πνευματικής ιδιοκτησίας και συγγενικών δικαιωμάτων.

Βρείτε μας και ακολουθήστε μας στα social media:

Facebook: [copyrightschool](https://www.facebook.com/copyrightschool)

Instagram: [copyrightschoolgr](https://www.instagram.com/copyrightschoolgr)

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗΣ ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑΣ

Μετσόβου 5, 106 82 Αθήνα
Τ: 213 214 7800
protocol@opi.gr, opi.gr

enjoylegal